

De Landeigenaar

74

IN VLAANDEREN

Driemaandelijks ledenblad van Landelijk Vlaanderen
maart / april / mei 2017

Word **NU** lid van
Landelijk Vlaanderen!
WWW.LANDELIJK.VLAANDEREN

- Nieuw Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
- Houtkachels

DOSSIER

- De nieuwe Natuurwetgeving,
met nieuwe koffer van subsidiemogelijkheden

Landelijk Vlaanderen

DELEN

PRIVATE BANK

Delen Private Bank is een familiale onderneming die gespecialiseerd is in patrimoniumbeheer. Als dynamische goede huisvader streven we een gezonde groei en de bescherming van uw patrimonium na. Neem contact op met één van onze zetels voor een vrijblijvende afspraak of bezoek onze website.

Uw vermogen verdient onze ervaring en onze expertise.

www.delen.be

Inhoud maart / april / mei 2017

- Blz. 05 Woord van de voorzitter
- Blz. 06 Uit de Wetstraat
- Blz. 07 Nieuwe pachtprijscoëfficiënten 2017-2019
- Blz. 10 Uit de impASse, en nu?
- Blz. 12 De nieuwe Natuurwetgeving
- Blz. 20 De Klimaatop: Klimaat- en energiepact
- Blz. 24 Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
- Blz. 26 Soort in de kijker
- Blz. 28 Landgoed in de kijker
- Blz. 34 Bosforum
- Blz. 36 Op weg naar een circulaire economie
- Blz. 38 Inwerkingtreding van het GLB
- Blz. 42 Toegang tot landbouwgrond in Europa
- Blz. 45 De jacht op houtkachels: weg met brandhout?
- Blz. 48 IPCB
- Blz. 50 Interreg voor bos
- Blz. 54 Nieuwsflash
- Blz. 55 Save the date - Algemene Ledenvergadering 2017

Landelijk Vlaanderen vzw en de Koepel der Bosgroepen vzw zijn stichtend lid van Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos vzw

Colofon

De Landeigenaar in Vlaanderen is een uitgave van Landelijk Vlaanderen vzw
Trierstraat 67 - 1040 Brussel - Tel. 02 217 27 40
info@landelijk.vlaanderen - www.landelijk.vlaanderen

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever:
Jurgen Tack, jurgen.tack@landelijk.vlaanderen
Realisatie en eindredactie: Valérie Vandenabeele
redactie@landelijk.vlaanderen

Vormgeving: Gert Bogaerts

Advertenties: redactie@landelijk.vlaanderen

© Landelijk Vlaanderen vzw

 www.facebook.com/landelijkvlaanderen
 twitter.com/LandelijkVla

10

© Gert Bogaerts

12

Photo: © Timothé

36

Photo: © Timothé

55

© Gert Bogaerts

Samen natuurlijk !

Landmax creëert een landschap, samen met u zodat u volop kan genieten van uw landgoed. We bestuderen de situatie van uw eigendom. Waar realiseren we **opbrengsten**? Hoe kunnen we de **jacht verbeteren**? Waar creëren we **extra natuur**? Welk landschap heeft u voor ogen? Welke **erfgoedwaarden** zijn aanwezig? Om enkele voorbeelden te noemen. Met al deze info gaan we aan de slag. We maken een **langetermijnplan** op waarbij we rekening houden met **uw doelstellingen**.

Onze ambitie is steeds om het landschap **weerbaar** te maken.

De **biodiversiteit** die hierdoor ontstaat krijgt u er als toemaatje bij.

De Landmax kernwaarden:

1. Studiebureau voor de natuur met een **realistisch inzicht**.
2. Adviesbureau als **manager van het dagelijks beheer** in opdracht van de eigenaar.
3. Vertrouwen tussen eigenaar en beheerder vergroten door **meetbare resultaten en controle**.
4. Streven naar **biodiversiteit** geeft de grootste garantie op het behoud van de natuurlijke, maatschappelijk en economische waarde van je eigendom.
5. **Communicatie en dialoog** als belangrijkste tool om projecten succesvol te implementeren.

Samen verhogen we het rendement en de beeldkwaliteit van uw landgoed.

Contacteer Raf Kempen via raf.kempen@landmax.be of + 32 493 61 88 69.

Contacteer Sander Jansens via sander.jansens@landmax.be of + 32 475 91 45 88.

Ontdek meer op
www.landmax.be

Voorwoord

Christophe Lenaerts, voorzitter

Woord van de voorzitter

Beste leden en lezers,

We zijn weer al goed op dreef. 2017 is al enkele maanden aangevat en we hebben niet stil gezeten.

Met enige fierheid mag ik u melden dat sinds januari Jurgen Tack, algemeen directeur van Landelijk Vlaanderen en het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos, Philippe Casier heeft opgevolgd in de Minaraad. Philippe heeft jarenlang de belangen van de private sector behartigd. Jurgen heeft nu die taak overgenomen. In 2017 levert Landelijk Vlaanderen ook de voorzitter aan de Minaraad, in navolging van Walter Roggeman. Er is een jaarlijkse rotatie. Dit gebeurt volgens een beurtrol, waarbij de milieuverenigingen, de sociaal-economische organisaties en de organisaties verbonden aan de open ruimte om de beurt een voorzitter afvaardigen.

Jurgen heeft ook de opdracht meegekregen van minister Schauvliege om de SARO en de Minaraad te doen samenvloeien in de nieuwe Omgevingsraad. We wensen Jurgen veel succes toe in deze bijzonder belangrijke taak.

Twee weken geleden hadden we de mogelijkheid om u uit te nodigen op de zeer mooie tentoonstelling “voor God en Geld” in Gent, een organisatie van de heer en mevrouw Huts, u allen bekend als charismatische leiders van het Katoen Natie-imperium. Fernand en Karine zijn zeker bezig om het gouden tijdperk van Vlaanderen opnieuw tot leven te wekken. Een schoolvoorbeeld van waar een wil is, een weg is. Na de tentoonstelling werden we ontvangen met een lekkere maaltijd en bijhorend drankje. Veel tijd dus om te netwerken met leden en sponsors. Uiteraard hebben we weerom kunnen zien dat het de private mensen en bedrijven, zoals de familie Huts, zijn die de rijkdom van een land maken. En dit is nu nog altijd zo! Ik wil Fernand en Karine Huts vanwege de ganse raad van bestuur en de medewerkers van Landelijk Vlaanderen

danken voor deze geste die zij ons hebben gegund.

Te dikwijls vallen we in een negatieve sfeer waar jaloezie en populisme de redelijkheid in het gedrang brengen. De rijkdom van een land wordt gemeten aan de hand van creativiteit, het bbp (bruto binnenlands product), de werkloosheid en tal van andere factoren die veel te vaak onvoldoende aandacht krijgen in onze huidige samenleving. Het zijn de vele particulieren die, elk op hun manier, dagelijks het voorbeeld trachten te geven hoe we als NATIE samen sterker kunnen zijn. En ze tonen meteen het belang van private economie, beheer en leiderschap.

Ook op het platteland zien we dezelfde trend. Onze ecologische Silicon Valley: de natuur, parken, kastelen en landgoederen die we vandaag nog hebben in Vlaanderen zijn het erfgoed van onze voorvaders. Dit erfgoed is dankzij de vele private eigenaars in stand gebleven. En daar moeten we allemaal respect voor tonen. Het zijn zij die onze ‘Ecologic Valley’ blijven onderhouden en opwaarderen. Het bewijs dat de economie zowel de ecologie kan dragen als kan verbeteren wordt dagelijks getoond.

In ons dichtbegroeide Vlaamse land moeten we zeer goed beseffen dat het de economie is die moet primeren over de ecologie, maar dat deze economie wel het nodige respect voor de natuur moet opbrengen. Sommige mensen vergeten bijvoorbeeld dat met de huidige populatie er niet genoeg draagkracht is om iedereen van eten te voorzien indien we dit niet in de ruimte waar dit mogelijk is op een industriële manier kunnen aanpakken.

Vanuit Landelijk Vlaanderen vechten we dagelijks om ons patrimonium te beschermen. Het is DANKZIJ jullie, onze leden, dat we de nodige strijd lust hebben om dit titanenwerk te verrichten. Dank hiervoor! Maar het is ook VOOR jullie dat

we het doen. Niet enkel voor de huidige generatie eigenaars en beheerders, maar ook voor de volgende generaties. Betrek hen NU bij uw projecten zodat ze zich geroepen voelen. En u zal de extra steun weten te appreciëren.

Heeft u vragen, of heeft u hulp nodig bij een project of een dossier, aarzel dan zeker niet ons team te contacteren voor bijstand. Wij staan ter uwe beschikking, hoe groot of klein het ook is. Contacteer ons ook voor het te laat is. Wij kunnen u helpen in dossiers voor ze tegen een muur stoten. Stuur een mail naar info@landelijk.vlaanderen. We antwoorden zo spoedig mogelijk op uw vragen.

Ik wens u een zalig Pasen en veel genot in de lentezon.

Christophe Lenaerts
voorzitter

UIT DE WETSTRAAT

Auteur: Jurgens Tack, Algemeen directeur Landelijk Vlaanderen

Uit de Wetstraat

Het team van Landelijk Vlaanderen heeft er enkele zeer drukke maar ook productieve maanden opzitten (en dat blijft nog even zo). De Vlaamse Regering keurde op de Ministerraad van 30 november 2016 principieel het besluit goed dat de criteria vaststelt voor de subsidiëring van de planning, de ontwikkeling en de uitvoering van het geïntegreerd natuurbeheer. Dit besluit geeft uitvoering aan het vernieuwde Natuurdecreet en Bosdecreet, en gaat over de duurzame ontwikkeling van terreinen, waarbij een evenwicht wordt gezocht door de ecologische, economische en sociale functies naast elkaar te laten bestaan. De subsidies zijn telkens gekoppeld aan (de opmaak van) een natuurbeheerplan. Daarnaast zijn specifieke voorwaarden van toepassing voor iedere individuele subsidie.

Over dit besluit werd het advies ingewonnen van de Minaraad (Milieu- en Natuurraad Vlaanderen) en van de SALV (Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij). Voor Landelijk Vlaanderen was het uitgangspunt eenvoudig: er moet een absolute gelijke behandeling komen van private eigenaars ten opzichte van terreinbeherende natuurverenigingen. En dan hebben we het zowel over het aankoopbeleid als over het beheer van de terreinen. Belangrijke knelpunten waar we vanuit Landelijk Vlaanderen blijven

vragen om oplossingen te formuleren zijn:

- Er moeten voldoende (financiële) prikkels zijn om private eigenaars aan te zetten om aan natuurontwikkeling te doen op hun gronden;
- Landelijk Vlaanderen wijst erop dat de restfinanciering van 50% bij projectsubsidies van een type 2 beheerplan lager is dan de huidige financiering van 'quick wins'. Dit kan een drempel zijn voor private eigenaars bij het indienen van inrichtingsprojecten;
- Er moeten voldoende financiële middelen voorzien worden om de ambitieuze natuurdoelstellingen ook op het terrein te kunnen realiseren. We vragen dan ook dat de kostenvergoedingen worden geëvalueerd zodat de kosten op een correcte wijze kunnen vergoed worden;
- We vragen om ook de fiscale hervorming zo snel mogelijk goed te keuren;
- Landelijk Vlaanderen is het er niet mee eens dat bij het berekenen van projectsubsidies de inkomsten van de uitvoering van het project in mindering wordt gebracht wanneer het gaat over de houtverkoop bij het kappen van bos. Deze opbrengst is immers een kapitalisatie van investeringen uit het verleden.

Een belangrijk strijdpunt is en blijft onze vraag om een kapitaalschade toe te kennen aan private eigenaars die hun terreinen wensen in te zetten voor het realiseren van natuurdoelstellingen en daardoor een minwaarde boeken (zeker als men weet dat daarnaast subsidies worden gegeven voor de aankoop van gronden). Dit resulteert immers in een lagere kostprijs voor de Vlaamse overheid dan het toekennen van aankoopsubsidies. Voor heel wat private eigenaars zou dit een echte stimulans zijn om zich in te zetten voor de realisatie van de Europese natuurdoelstellingen.

De goedkeuring van bovenstaand besluit is ook het signaal om tal van vergaderingen, overleggroepen, commissies, ... opnieuw uit de startblokken te laten schieten. Er is immers heel wat werk aan de winkel.

Landelijk Vlaanderen levert voorzitter Minaraad

De Milieu- en Natuurraad Vlaanderen kent een wisselend voorzitterschap. In 2017 zal Landelijk Vlaanderen de voorzitter van de raad leveren. Dat doen we in een cruciaal jaar. In de loop van 2017 moeten de Minaraad en de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed immers samengevoegd worden tot de Omgevingsraad. Vanuit de voorzittersrol van de Minaraad kunnen we als organisatie onze stempel drukken op de toekomstige raad.

Provinciale aanwezigheid Landelijk Vlaanderen

De provincies hebben vandaag de beschikking over twee instrumenten voor het realiseren van natuurdoelstellingen: de bosgroepen en de regionale landschappen. Gezien het toenemende belang van de private eigenaars in het natuurbeleid en -beheer zijn we de mening toegedaan dat private beheerders dan ook correct moeten vertegenwoordigd zijn in deze organisaties. Binnen de bosgroepen ligt de betrokkenheid van de private eigenaar statutair vast. We ijveren er nu ook voor dat er binnen de regionale landschappen een vertegenwoordiging van de private landeigenaars mee kan zetelen in de Raad van Bestuur.

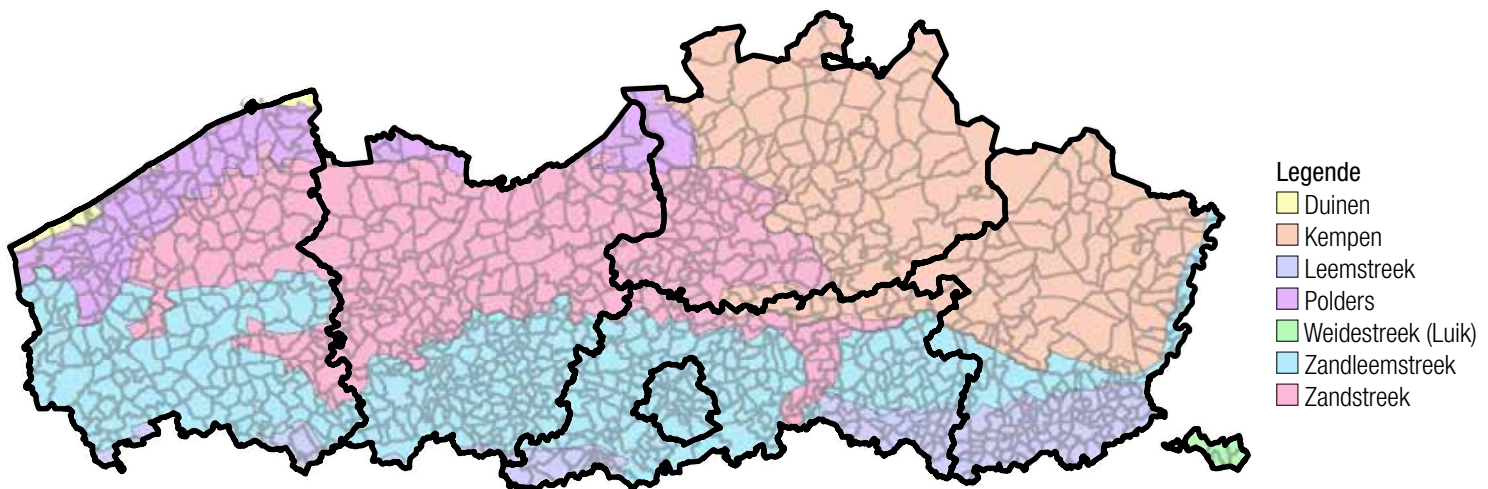

LANDBOUW

Nieuwe Pachtprijscoëfficiënten 2017-2019

Auteur: Jurgen Tack, Algemeen Directeur Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

De pachtwetgeving voorziet in een driejaarlijkse onderhandeling tussen de pachters en de verpachters om de maximale pachtprizen vast te leggen voor de volgende drie jaren. In het verleden werden de pachtprizen onderhandeld op provinciaal niveau. Deze keer werden de pachtprijscoëfficiënten voor het eerst op Vlaams niveau onderhandeld. Meteen wordt dan duidelijk dat in het verleden met wisselend succes werd onderhandeld over de pachtprizen met soms grote verschillen in pachtprijs voor landbouwgrond in eenzelfde landbouwstreek, maar gelegen in een andere provincie. De delegatie van eigenaars/verpachters had bij aanvang twee grote doelen voor ogen: een stijging van de pachtprijs (bovenop de inflatie) en een naar elkaar laten toegroeien van de verschillende pachtprizen in eenzelfde landbouwstreek. Met enkele slechte oogstjaren voor de landbouwsector voorwaar geen makkelijke opdracht.

Nieuwe samenstelling

De samenstelling en de werking van de pachtprizencommissie wordt geregeld via een koninklijk besluit van 11 september 1989. Sinds 1 juli 2014 is de pachtwetgeving evenwel een gewestelijke bevoegdheid geworden. Het koninklijk besluit werd dit jaar bij besluit van de Vlaamse Regering gewijzigd. Door dit besluit is er niet langer sprake van een pachtprizencommissie per provincie, maar van een gewestelijke pachtprizencommissie.

De pachtprizencommissie wordt samengesteld door de minister van Landbouw en bestaat uit vijf grondeigenaars en vijf

pachters. De voorzitter is een personeelslid van het Departement Landbouw en Visserij. De vijf effectieve en de vijf plaatsvervangende leden-grondeigenaars worden benoemd uit een lijst van tien kandidaten gemeenschappelijk voorgedragen door de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat en Landelijk Vlaanderen. De vijf effectieve en de vijf plaatsvervangende leden-pachters worden door de minister benoemd uit een lijst van 10 door de SALV (Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij) voor te dragen kandidaten.

Wie zit aan tafel voor leden-grondeigenaars?

Leden-grondeigenaars van de pachtprizencommissie:

- Eric de Neeff, Lubbeek
- Francis Van Schoubroeck, Herentals
- Jean-Werner de Crombrughe, Sint-Genesius-Rode
- Patrick Geelhand de Merxem, Kemmel
- Thierry de Grunne, Bilzen-Beverst

Plaatsvervangende leden-grondeigenaars van de pachtprizencommissie:

- Ann Berben, Zuttendaal
- Eddy Baudry, Brugge
- Jozef Dauwe, Eeklo
- Jurgen Tack, Berlare
- Michel Brandhof, Diest

Waarom wordt in Vlaanderen altijd gesproken van “Er wordt goed geboerd” en nooit van “Er wordt goed geadvocaat” of “Er wordt goed genotarisd” (een lid-grondeigenaar tijdens de gevoerde discussies)

Landbouwstreken

De pachtprizen werden in het verleden per provincie en per landbouwsreek vastgelegd. Hierdoor zijn historisch soms grote verschillen ontstaan in de pacht prijscoëfficiënten van éénzelfde landbouwstreek. Landelijk Vlaanderen was en is vragende partij om deze verschillen verder weg te werken.

Berekening van de maximale pacht prijs

De berekening van de maximale pacht prijs vertrekt vanuit het basis kadastraal inkomen of het niet-geïndexeerde kadastraal inkomen. Dit is het niet-geïndexeerde kadastraal inkomen vermenigvuldigd met de pacht prijscoëfficiënt:

$$\text{Pachtprijs}_{\text{max}} = \text{KI}_{\text{niet geïndexeed}} \times \text{PPC}$$

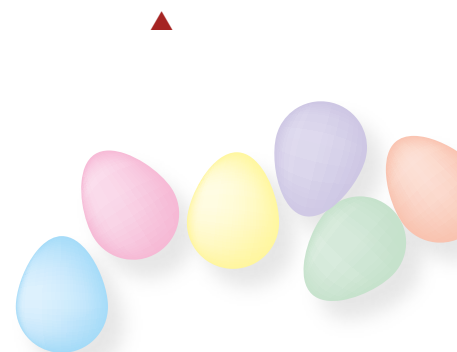
KI: Kadastraal inkomen

PPC: pacht prijscoëfficiënt

De wet voorziet eveneens dat de aldus vastgestelde maximumpachtprijs in bepaalde gevallen kan verhoogd worden:

- Voor pacht overeenkomsten, opgesteld bij authentieke akte, die voorzien in een eerste gebruiksperiode van achttien jaar, mag de maximaal toegelaten pacht prijs verhoogd worden met 36% voor de gronden en met 18% voor de gebouwen.
 - Wanneer de eerste gebruiksperiode 21 jaar bedraagt, mag de maximum toegelaten pacht prijs verhoogd worden met 42% voor de gronden en met 21% voor de gebouwen.
 - Wanneer de eerste gebruiksperiode 24 jaar bedraagt, mag de maximum toegelaten pacht prijs verhoogd worden met 48% voor gronden en met 24% voor de gebouwen.

- Wanneer de eerste gebruiksperiode 25 jaar of meer bedraagt, kan de pacht prijs verhoogd worden met 50% voor de gronden en met 25% voor de gebouwen.
- Na de eerste gebruiksperiode wordt de pacht prijs teruggebracht tot de maximaal toegelaten pacht prijs.
- Voor loopbaanpachten mag de maximaal toegelaten pacht prijs verhoogd worden met 50% voor de gronden en met 25% voor de gebouwen.

Pacht prijscoëfficiënten 2017-2019						
	2011-2013		2013-2016		2017-2019	
	Gronden	Gebouwen	Gronden	Gebouwen	Gronden	Gebouwen
Antwerpen						
Polders	6,24	7,9	7,5	9,87	7,82	10,46
Zandstreek	5,5	7,9	6,7	9,87	7,1	10,46
Kempen	8,08	7,9	9,7	9,87	10,11	10,46
Vlaams-Brabant						
Zand	5,3	6,25	6,1	7,19	6,47	7,62
Kempen	8,5	6,25	9,78	7,19	10,25	7,62
Zandleem	4,87	6,25	5,6	7,19	5,94	7,62
Leem	3,92	6,25	4,5	7,19	4,69	7,62
Limburg						
Kempen	7,13	6	8,91	7,2	9,44	7,63
Zandleem	4,8	6	5,76	7,2	6,11	7,63
Leem	3,72	6	4,28	7,2	4,48	7,63
Grasstreek	3,72	6	4,24	7,2	4,49	7,63
Oost-Vlaanderen						
Polders	4,23	5,5	4,65	5,8	4,93	6,15
Zandleem	4,41	5,5	4,85	5,8	5,08	6,15
Zandstreek	4,63	5,5	5,1	5,8	5,41	6,15
Leem	4,28	5,5	4,7	5,8	4,93	6,15
West-Vlaanderen						
Duinen	4,2	5,5	4,62	5,91	4,81	6,26
Polders	4,12	5,5	4,53	5,91	4,72	6,26
Zandstreek	5,55	5,5	6,11	5,91	6,37	6,26
Zandleem	4,52	5,5	4,97	5,91	5,18	6,26
Leem	4,16	5,5	4,58	5,91	4,77	6,26

DE HUSQVARNA ACCU VOORDELEN

**NIEUWSGIERIG?
VRAAG VANDAAG NOG
EEN ACCU DEMO AAN BIJ
UW HUSQVARNA DEALER!**

www.husqvarna.com/be-nl

ÉÉN ACCU

Een accu voor alle machines,
efficiënt en eenvoudig in gebruik.

KOSTENBESPAREND

De hogere aanschafprijs van een
accumachine is snel terugverdiend
omdat u geen benzine meer hoeft te
kopen. Op de lange termijn
bespaart u dus veel geld.

GEEN DAMPEN, MINDER LAWAAI

Voor stiller en aangener werken.
Op elk moment van de dag.

LANDBOUW

Auteur: Landelijk Vlaanderen

Uit de imPASse, en nu?

In onze digitale nieuwsbrief van december berichtten we u reeds over een reeks documenten betreffende het nieuwe natuurbeleid, waarin de regering een aantal belangrijke knopen doorhakke. Naar aanleiding van de Vlaamse Klimaattop in Gent op 1 december, vond de regering een akkoord over zowel het nieuwe BRV (Beleidsplan Ruimte Vlaanderen – witboek), de conceptnota IHD (Instandhoudingsdoelstellingen) en PAS (Programmatische Aanpak Stikstofdeposities), die ook een bijdrage moeten leveren aan het halen van de klimaatdoelstellingen, als het subsidiebesluit voor natuurdoelen.

In deze Landeigenaar vindt u hieronder alvast een kort overzicht van de afspraken van de regering rond IHD en PAS uit de conceptnota. Verder gaan we in een aantal artikels dieper in op de Vlaamse Klimaattop, het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de nieuwe subsidies voor natuurdoelen uit het Natuurdecreet.

Vanuit het Vlaams regeerakkoord 2014-2019:

- is het prioritair om de implementatie en de financiering van de IHD binnen een duidelijk kader en met flankerende maatregelen te voorzien;
- moet men de PAS voltooien om duidelijkheid te verschaffen over de vergoedbaarheid van belastende activiteiten op beschermde percelen;
- gelden Level Playing Field, resp. No Gold Plating als uitgangspunten bij de totstandkoming en bij de omzetting en de toepassing van Europese regelgeving, om ervoor te zorgen dat ecologische waarde en economische groei hand in hand gaan;
- voorzien we bijkomende middelen voor IHD en flankerend beleid.

Intussen is het Natura 2000 Programma in openbaar onderzoek gegaan.

U kunt tot 7 mei uw opmerkingen geven via
www.natura2000.vlaanderen.be/openbaaronderzoek

De PAS-kleur van uw eigendom kennen? Vraag het aan uw pachter en breng ons op de hoogte!

Binnen het PAS-herstelbeleid kunnen op dit moment de eerste twee punten al worden geoperationaliseerd. In eerste instantie werden de budgetten opgemaakt in functie van de subsidies voor het beheer en herstelbeheer van de natuur. De volgende stap is het definitief vastleggen van de zoekzones: waar gaan we wat doen. Dit zal gebeuren in de 38 managementplannen Natura 2000. De zoekzones gaan binnen die managementplannen dan ook in openbaar onderzoek, wat moet afgerond zijn in juli 2018.

Afspraken conceptnota IHD/PAS

In de conceptnota is de regering het eens geworden over een aantal knelpunten, de belangrijkste (top 10) hiervan zijn:

1. De **zoekzones** zullen door gebruik te maken van een kleinere factor verkleind worden in het zoekzone-model, zodat de impactzone van bedrijven kleiner wordt dan eerst voorzien. (zoekzone = factor * open doel habitattypen).
2. **Beheerovereenkomsten** kunnen gelijkwaardig beschouwd worden als natuurbeheerplannen.
3. Een aantal **regionaal belangrijke biotopen** (rbb) zal kunnen omgezet worden in IHD.
4. Waar er op terrein conflict is tussen de doelen voor **erfgoed en natuur**, zullen geen niet-compatibele doelen gelegd worden door het zoekzone-model.
5. In de PAS wordt de **emissietaakstelling per sector** vastgekleit tot 2031 volgens de berekeningen van BAU (Business As Usual) 2030.
6. Het PAS-**herstelbeleid** wordt ook afgestemd op BAU (2030).
7. Het significantiekader ammoniak wordt verfijnd zodat een aantal (landbouw)**vergunningen** vanaf

1 juli 2017 bij bepaalde drempels, afhankelijk van hun absolute en relatieve bijdrage, vergunbaar of niet vergunbaar zijn (cijfers zie concept-nota).

8. In navolging van de rode, werd intussen de **inrichtingsnota voor oranje bedrijven** (bijdrage 5-50% aan Kritische Depositiewaarde van een habitat) opgemaakt tegen 1/1/2017 (zie kader).
9. Er zal een **monitoringsplan PAS** opgemaakt worden.
10. De PAS zal onderworpen worden aan een **planMER en passende beoordeling**.

Omkadering conceptnota oranje bedrijven

De PAS waar men sinds 2014 naartoe werkt, geeft invulling aan de habitat- en vogelrichtlijn die zegt dat "activiteiten die een belangrijke negatieve impact kunnen hebben op het realiseren van de natuurdoelen geen vergunning meer kunnen krijgen, tenzij de negatieve effecten worden verminderd". De PAS moet ervoor zorgen dat we, net als in Nederland, geen vergunningenstop krijgen, door een combinatie van generiek beleid en brongericht beleid om stikstofuitstoot te reduceren.

In het kader van het brongericht beleid worden vergunningen van stikstofuitstotende bedrijven bekeken en voor die bedrijven wordt een flankerend beleid opgezet. Voor de rode landbouwbedrijven werd in januari 2015 reeds een herstructureringsprogramma goedgekeurd. Voor de oranje bedrijven werd in februari 2017 een conceptnota goedgekeurd. (Sinds de reductie van de zoekzones gaat het nog om 550 i.p.v. 1.500 oranje bedrijven.) Oranje bedrijven die in aanmerking komen voor een flankerend beleid (= die niet hervergundbaar zijn o.b.v. het nieuwe significantiekader), moeten bedrijfsadvies aanvragen bij een erkend en onafhankelijk expert waarbij de mogelijkheden worden onderzocht voor technologische reductie-investeringen, heroriëntering en herstructurering. Maatregelen die kunnen worden ingezet om de duurzame toekomst van niet vergundbare bedrijven te garanderen zijn net zoals bij de rode bedrijven: bedrijfsaanpassingen, bedrijfsbegeleiding, bedrijfsverplaatsing, bedrijfsbeëindiging en koopplicht. Het flankerend beleid zal in werking treden op 1 juli 2017.

NATUUR

Auteur: Valérie Vandenabeele, Sr. Project Manager Natura 2000 & Policy Officer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos & Hubertus Vereniging Vlaanderen

De nieuwe Natuurwetgeving

Nieuwe spelregels, waar iedereen mag meespelen

Landelijk Vlaanderen is blij dat men uit de impasse is geraakt, want bij de terreinbeheerders leidde de onzekerheid voor toekomstige beheerplannen tot veel frustraties. Voor vele terreinbeheerders is vooral het besluit rond de subsidies van belang. Bij het ter perse gaan van deze uitgave van 'De Landeigenaar' hebben de adviesraden (Mina en SALV) hierover geadviseerd en aanbevelingen gedaan. Een overzicht van de subsidies en het advies van APB-NB (gesticht door Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen) geven we hieronder weer.

Types natuurbeheerplannen

In de nieuwe natuurwetgeving zijn er 4 types natuurbeheerplannen, met elk een zeker ambitieniveau:

Type 1, behouden aanwezige natuurkwaliteit

Dit type natuurbeheerplan komt overeen met het vroegere beperkte bosbeheerplan. U kunt er naald- of loofhout naar keuze in onderbrengen en het beheerplan spaart u van de zorgen voor het telkenmale aanvragen van een kapmachting. In het type 1 natuurbeheerplan moet het behoud van de aanwezige natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu gegarandeerd worden, d.w.z. de stand still die sowieso voor alle natuur in Vlaanderen van toepassing is.

Type 2, bereiken van een hogere natuurkwaliteit

Vanaf een type 2 natuurbeheerplan dient men zich te houden aan de Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer (CGN)¹, die de vroegere Criteria Duurzaam Bosbeheer vervangen. Men moet op minstens 25% van het terrein minstens 1 natuurstreefbeeld² realiseren. Op de overige 75% mag men naald- of loofhout naar keuze beheren (zie ook tabel 1). Let op: ook hier blijft de stand still van toepassing, zoals ook beschreven in de CGN, in principe: inheemse soorten mag men niet vervangen door exoten, loofhout mag niet vervangen worden door naalddhout en heterogene bosbestanden mag men niet omvormen tot homogene/soortenrijke vegetaties mag men niet vervangen door soortenarme vegetaties³. Max. 10% exoten blijft toegelaten. Het type 2 natuurbeheerplan komt overeen met het vroegere Uitgebreide Bosbeheerplan.

Type 3, bereiken van de hoogste natuurkwaliteit

Het type 3 verschilt van het type 2 door het feit dat op het volledige terrein minstens 1 natuurstreefbeeld moet behaald worden, waarvan mits argumentatie voor 10% kan worden afgeweken. Er kan gestreefd worden naar een economische en sociale functie op voorwaarde dat die de ecologische functie niet hindert.

Type 4, erkend natuurreservaat

In de praktijk is dit hetzelfde als een type 3, maar men neemt het engagement om na afloop van het beheerplan een nieuwe aanvraag in te dienen, m.a.w. men engageert zich om voor altijd het natuurbeheer in stand te houden. Wie een type 4 beheerplan heeft, kan ook beroep doen op aankoopsubsidies om bijkomende grond te verwerven om natuurstreefbeelden te realiseren.

Merk op dat in de nieuwe natuurwetgeving niemand nog verplicht is om een natuurbeheerplan op te maken.

Wil u subsidies bekomen volgens het uitvoeringsbesluit, dan is het wel een voorwaarde. U bent ook niet verplicht om uw beheerplan te vernieuwen, behalve in type 4. Maar, let wel op, de stand still geldt voor alle natuur in Vlaanderen. Hoewel niemand verplicht is om een natuurbeheerplan op te maken, is het wel zo dat wie een natuurbeheerplan opmaakt én in VEN (Vlaamse Ecologisch Netwerk) of een SBZ (Speciale Beschermingszone) ligt, minimaal een type 2 natuurbeheerplan moet opmaken. Het natuurbeheerplan geldt voor een periode van 24 jaar.

In de nieuwe natuurwetgeving geldt voor de natuurbeheerplannen type 2, type 3 en type 4 een minimale toegankelijkheid.

D.w.z. dat men het gebied niet volledig ontoegankelijk mag maken, maar men moet een minimale toegankelijkheid garanderen. Dit kan zijn: voetgangers toestaan op een aantal wegen, voetganger slechts in een bepaalde periode toestaan of een of meer begeleide rondleidingen voorzien. Als de minimale

toegankelijkheid niet wordt beschreven, blijft de principiële toegankelijkheid (alle boswegen toegankelijk voor voetgangers) gelden.

Tabel 1: Overzicht verschillen tussen oude en nieuwe criteria.

Criteria Duurzaam Bosbeheer (oud)	Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer (nieuw)
20% inheems gemengd bos	25% natuurstreefbeeld
5% open plekken	
30% inheems loofhout	30% andere soorten (mag uitheems)
Max. 10% exoten	Max. 10% exoten

Indien u als eigenaar naast een natuurbeheerplan ook een erfgoedbeheersplan wil opmaken, kan dit vanaf nu in één beheerplan: het geïntegreerd beheerplan. Op dit moment is nog niet uitgewerkt hoe dit wordt vormgegeven. In dat geval neemt u dus voorlopig best contact op met beide overheidsadministraties om de afstemming te spreken.

Goedkeuring van het natuurbeheerplan

Voorts zal de opmaak van een natuurbeheerplan type 2 en hoger in 2 goedkeuringsfases verlopen:

Verkenningnota

In de **verkenningnota** wordt de informatie verzameld die nodig is om te bepalen met welk van de vier types het geplande beheer globaal overeenstemt. Een eenvoudige invulformulier wordt hiervoor binnenkort verwacht op de website van ANB (Agentschap voor Natuur en Bos). Het kan zijn dat u op uw eigendom lokaal een type 3 of 4 wil realiseren, maar voor het grote deel een type 2, dan kan dit in één natuurbeheerplan, die de ➔

globale titel van type 2 meekrijgt. U krijgt voor het deel in type 3 of 4 dan wel de subsidies volgens type 3 of 4. Merk wel op dat een type 1 beheerplan niet kan gecombineerd worden met de hogere types die gerelateerd zijn aan de CGN. De verkenningnota wordt goedgekeurd door het ANB.

Ontwerp natuurbeheerplan

Na goedkeuring wordt het echte natuurbeheerplan opgemaakt. Het natuurbeheerplan bevat:

1. Een beschrijving van de huidige toestand (**inventarisatie**);
2. Een globaal kader en de beheerdoelstellingen voor zowel de ecologische, sociale als economische functie (**visie**);
3. De **beheermaatregelen** (zie ook Handboek voor beheerders – deel 1 habitats) die genomen zullen worden om de beheerdoelstellingen te realiseren;
4. De wijze waarop de realisatie van de beheerdoelstellingen wordt opgevolgd en geëvalueerd (**monitoring**).

ANB is voor de opmaak van het natuurbeheerplan een digitale toepassing aan het opmaken, die de opmaak moet vereenvoudigen, alsook de opvolging. De digitale toepassing is gebaseerd op het CMSi-systeem uit het Verenigd Koninkrijk. Vanuit de inventarisatie en visie zullen bv. de logische beheermaatregelen automatisch gegenereerd worden, maar de beheerder kan deze zo gewenst aanpassen.

► APB-NB volgt de ontwikkeling van nabij op en vrijwaart daarin de privacy van de private beheerder. In het natuurbeheerplan worden ook momenten voorzien voor de evaluatie, waarbij moet worden bepaald of de voorziene maatregelen volstaan om de doelen te realiseren. Hiervoor ontwikkelt het ANB ook een digitale app, die eenvoudig in gebruik zal zijn. De evaluatie zal deels bestaan uit het registreren van uitgevoerde werken en deels uit het meten van resultaatsindicatoren. Daarvoor wordt tevens een vergoeding voorzien (zie verder 'monitoring resultaatsindicatoren').

Het ontwerp natuurbeheerplan type 2 of hoger dient te worden onderworpen aan een publieke consultatie gedurende 2 maanden. Het natuurbeheerplan dient daarna te worden aangepast rekening

houdende met de ingeleverde opmerkingen. Afhankelijk van de elementen in het beheerplan moeten het departement Landbouw & Visserij, departement Onroerend Erfgoed en het college van burgemeester en schepenen ook hun advies uitbrengen, alvorens ANB beslist het natuurbeheerplan finaal goed te keuren.

Voor een natuurbeheerplan type 1 zal in navolging van het vroegere beperkte bosbeheerplan een eenvoudige invulformulier voorzien worden op de website van het ANB. Er is evenmin een openbaar onderzoek aan verbonden.

De nieuwe natuursubsidies

Opmaak natuurbeheerplan

Zowel particulieren als besturen kunnen een subsidie verkrijgen voor de opmaak van of wijziging naar een natuurbeheerplan type 2, type 3 of type 4. Het natuurbeheerplan moet een oppervlakte van min. 5 ha bestrijken. De subsidie wordt als volgt bepaald:

- 100 €/ha voor de oppervlakte van het terrein waarop het natuurbeheerplan betrekking heeft;
- aanvullend 100 €/ha natuurstreefbeeld (opmerking: dit deel is ook van toepassing voor wijziging beheerplan);
- aanvullend
 - 25 €/ha als 3-5 eigenaars betrokken zijn;
 - 50 €/ha als 6-10 eigenaars betrokken zijn;
 - 75 €/ha als meer dan 10 eigenaars betrokken zijn.

► APB-NB merkt op dat voor de uitgebreide bosbeheerplannen een vaste vergoeding van 200 €/ha werd voorzien, waar dit nu overeenkomt met een type 3 of type 4 beheerplan. Waar de kosten toen ongeveer gedekt waren, is dit nu wellicht niet zo, temeer daar het nieuwe systeem (CMSi) – dat initieel administratieve vereenvoudiging voor de beheerder zou betekenen – wellicht een hogere kost genereert. Het advies van de raden vraagt dan ook om deze subsidie te herbekijken in het licht van het nieuwe systeem met het oog op volledige vergoeding.

Uitvoering investering of inrichtingswerken

De beheerder die zich engageert om binnen de 3 jaar na toekenning van deze subsidie een natuurbeheerplan type 2, type 3 of type 4 in te dienen en reeds over een verkenningnota beschikt, kan een projectsubsidie natuur aanvragen. De totale kosten moeten minstens € 3.000 bedragen en max. 10% (tot max. van € 5.000) kan worden ingezet voor voorbereiding en begeleiding van de werken.

Tabel 2: percentage subsidiëring voor investering

Natuurbeheerplan	Reguliere subsidie	PAS-relevant
Type 2	50%	75%
Type 3	80%	90%
Type 4	90%	95%

► APB-NB betreurt dat deze projectsubsidie voor type 2 lager ligt dan de huidige 80% subsidiëring uit de Investeringsubsidies Natuur (ISN), die nu bestaan en succesrijk worden ingezet door private beheerders.

Beheerders die instappen in een Europees LIFE-programma kunnen, in het geval deze doelen Natura 2000-doelen uitvoeren, een restfinancieringssubsidie tot 100% van de kostprijs krijgen. Eveneens verbindt de beheerder zich ertoe na afloop een natuurbeheerplan op te stellen van minstens type 2.

Uitvoering beheerwerken

De beheerder krijgt een beheersubsidie per natuurstreefbeeld per jaar. Dit bedrag ligt hoger in geval het gebied PAS-relevant is, voor zolang dit PAS-relevant is. Of een gebied PAS-relevant is, wordt op dit moment nog uitgewerkt door het INBO, die een analyse maakt van de SBZ-gebieden die onderhevig zijn aan stikstofdepositie en waar herstelbeheer een belangrijke rol kan spelen. In tabel 3 vindt u de bedragen zoals voorgelegd aan de adviesraden, deze zijn dus nog niet definitief!

► Op het eerste zicht lijken de meeste beheersubsidies billijk, maar de adviesraden stelden een voortschrijdende evaluatie voor, telkens na één werkingsjaar, om te kijken of alle bedragen overeenkomen met de gemiddelde werkelijke kost.

Tabel 3: Ontwerp beheersubsidies voor 2018 (deze worden jaarlijks aangepast aan de gezondheidsindex).

1° de reguliere beheersubsidie:	benaming	beheersubsidie	PAS-relevant
categorie natuurstreefbeeld		bedrag per jaar in €/ha	bedrag per jaar in €/ha
1130	Estuaria	17	20
1140	Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten	16	18
1310/1330 - binnendijks	Pioniersvegetaties en schorren	152	171
1310/1320/1330 - buitendijks	Pioniersvegetaties en schorren	220	247
2110/2120	Wandelende duinen	43	49
2130/2150/2170	Vastgelegde duinen	430	483
2160	Duinen met duindoorn	84	94
2190	Vochtige duinvalleien	1460	1643
2310/2330	Heide en stuifduinen	539	607
3110/3160	Arme waterplassen	53	60
3130/3140/3150	Matig-rijke waterplassen	153	172
3260/3270	Rivieren	16	18
4010/7150	Vochtige heide en veengrond	443	498
4030	Droge heide	447	503
5130	Jeneverbes-formaties in heide of kalkgrasland	400	451
6120	Kalkminnend grasland op dorre zandbodem	656	738
6210	Droge halfnatuurlijke graslanden en vegetaties met struikopslag op kalkhoudende bodems	1118	1258
6230	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems	1013	1139
6410	Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem	2342	2635
6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten	675	759
6510	Laaggelegen schraal hooiland	1124	1264
7110	Actief hoogveen	62	70
7140/7210	Overgangs- en trilveen en kalkhoudend moeras	621	698
7230	Alkalisch laagveen	2719	3059
8310	Niet voor het publiek opgestelde grotten	16	18
91D0/91E0/91F0	Vochtige bossen	89	100
9110/9120	Beukenbossen	63	71
9130	Beukenbossen met goed ontwikkelde voorjaarsflora	98	110
9150	Kalkrijke beukenbossen	2738	3080
9160	Wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen	98	110
9190	Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten	134	150
2180	Beboste duinen	68	76
rbbppm	Grove den	144	
rbbah	Brak of zilt water	35	
rbbhc	Dotterbloemgrasland	1766	
rbbhf	Moerassprieuwigte met graslandkenmerken	748	
rbbzil	Zilverschoongrasland zoals HPG	265	
rbbkam	Kamgrasland zoals HPG	304	
rbbmc	Grote zeggevegetatie	630	
rbbmr	Rietland	285	
rbbms	Kleine zeggevegetatie in 7140	621	
rbbsg/rbbbp	Brem gaspeldoornstruweel/doornstruweel	535	
rbbsm	Gagelstruweel	396	
rbbso/rbbf	Vochtig wilgenstruweel zoals 91E0	130	
ae	Plassen	79	
ah	Zilte plassen	25	
ao	Verzuurd ven	57	
ap	Diep of zeer diep water	39	
b	Zeldzame akkerkruiden	261	
cp/cd/cm	Gedegradende heide met dominantie adelaarsvaren/bochtige smele/pijpenstrootje	225	
ha/hv	Struisgrasland	496	
hj	Vochtig grasland gedomineerd door russen	312	
hp*/hpr*/hr	Zilte graslanden / poldergraslanden	129	
hu	Laaggelegen schraal hooiland: glanshaverhooiland	1124	
mz/mc/mr/md	Buitendijkse schorren/zegge/riet/drijfzoom of drijftil	246	
so	Wilgenstruweel	76	
sz/ku	Opslag van allerlei aard/ruderaal ruigte of pioniersvegetatie	130	
Mozaïeklandschap - Type A	Geen bijkomende voorwaarden tov natuurstreefbeeld zoals gedefinieerd in Bijlage 3, punt C van het BVR beheerplannen	287	
Mozaïeklandschap - Type B	Mozaïeklandschap als dat ten minste voor 40% bestaat uit de natuurstreefbeelden 2310 – 2330 – 4010 – 7150 – 4030 – 6430 – 7140 – rbbsg	361	
Mozaïeklandschap - Type C	Mozaïeklandschap als dat ten minste voor 40% bestaat uit natuurstreefbeelden 6120 – 6230 – 6410 – 6510 – rbbhc – rbbmc	470	
Onbeheerde climaxvegetatie		16	

Bosomvorming

Eigenaars die een homogeen bosbestand met max. 20% inheems loofhout⁴ omzetten naar een bosnatuurstreefbeeld in een natuurbeheerplan of ppmb of ppms (in welk geval het huidige bosbestand min. 60 jaar oud moet zijn), kunnen daarvoor een subsidie krijgen van 100 €/ha/jaar gedurende max. 12 jaar. De omvorming moet gestart worden binnen de 2 jaar na de beslissing over de subsidieaanvraag.

► Het APB-NB heeft aangegeven dat dit bedrag beduidend lager ligt dan de 300 €/ha/jaar die een eigenaar gemiddeld verliest bij bosomvorming, en dit berekend op 24 jaar, de duur van een beheerplan. Het APB-NB vraagt daarom

om het bedrag urgent te herevalueren opdat deze subsidie ook daadwerkelijk de interesse van de private beheerder zou kunnen wekken.

Onbeheerde climaxvegetatie

Voor het bereiken en nastreven van onbeheerde climaxvegetatie (in finale fase = nulbeheer) kan een beheerder een subsidie van 175 €/ha/jaar krijgen, als hij beschikt over een natuurbeheerplan dat voldoet aan de voorwaarden van een type 4 (bv. bij type 3 engagement nemen om dit ook na afloop van het beheerplan verder te zetten). De subsidie wordt verhoogd tot 325 €/ha/jaar als daarenboven:

- In het geval van een bosbestand, dat bestand minstens 100 jaar oud is;

- In het geval van een ander streefbeeld, deze zich bevinden op een voedselrijke bodem met een potentieel hoge opstandwaarde.

Beheer leefgebieden van soorten

Aanvullend op de beheersubsidie kan men binnen een natuurbeheerplan een subsidie verkrijgen voor het beheer van leefgebieden van soorten, weliswaar, voor zover deze niet dezelfde zijn als de reguliere beheersubsidies, en relevant en nodig zijn voor het herstel van de soort en/of de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied. De maatregelen en bedragen vindt u terug in tabellen 4 en 5.

Tabel 4: Ontwerp van subsidie voor leefgebieden van soorten.

pakket	maatregelen	soortengroep	bedrag per jaar
1*	onderhoud van greppels met het oog op slikranden	1	0,3 €/m
2	onderhoud van kleine landschapselementen: haag	2+3+4+8	1,5 €/m
3	onderhoud van kleine landschapselementen: houtkant	2+3+4+8	25 €/are
4	onderhoud van kleine landschapselementen: knotbomen	2+8	1,5 €/boom
5	onderhoud van kale bodem - microschaal	2+3+4+5+6	25 €/are kale bodem
6	gefaseerd maaien omwille van ongewervelden	2+3+4+5+6+8	110 €/ha
7	hakhout- of middelhoutbeheer	6+7+8+9	100 €/ha
8	ruimen van poelen die kleiner zijn dan 100 m ²	12	70 €/poel
9	ruimen van poelen die groter zijn dan 100 m ² en maximaal 300 m ²	12	125 €/poel
10	ruimen van poelen die groter zijn dan 300 m ²	12	175 €/poel
11	traditioneel vijverbeheer kleiner dan 3 ha, met uitsluiting van het ruimen van het slib	10+11+12+13	580 €/vijver
12	traditioneel vijverbeheer groter dan 3 ha, met uitsluiting van het ruimen van het slib	10+11+12+13	860 €/vijver
13**	maaien bij traditioneel vijverbeheer	11+12+13	1850 €/ha

Tabel 5: Ontwerp van subsidie voor leefgebieden van soorten.

soortengroep	ecoprofiel	soorten
1	vogels van natte graslanden	kleine zilverreiger, steltkluut, kempahaan, kluut, tureluur, kwartelkoning, wulp, grutto, watersnip
2	dieren van structuurrijke graslanden in een kleinschalig landschap	kwartelkoning, grauwe klauwier, grasmus, graspieper, paapje, haas, argusvlinder, oranje zandoogje, steenuil, geelgors, vleermuizen, roodborsttapuit, gouden tor, braamsluiper
3	dieren van natte, structuurrijke graslanden, ruigtes en grote zeggen	zeggekorfslak, moerasprinkhaan, zompsprinkhaan, bosrietzanger, dwergmuis, watersnip, sprinkhaanzanger
4	dieren van grote heide-, duin- en graslandcomplexen	gladde slang, tapuit, levendbarende hagedis, roodborsttapuit, adder
5	dieren van schraal grasland	aardbeivlinder, veldkrekel, veldparelmoervlinder, kleine parelmoervlinder, klaverblauwtje bruin dikkopje, grauwe klauwier
6	dieren van kleinschalige structuurrijke heiden	blauwvleugelsprinkhaan, gentiaanblauwtje, groentje, heideblauwtje, heivlinder, knopspruitje, kommavilinder, negertje, snortikker, heidesabelsprinkhaan, zadelsprinkhaan, levendbarende hagedis, roodborsttapuit, gladde slang, nachtzwaluw, boompieper, boomleeuwerik
7	dieren van voedselarme bos- en heidecomplexen	nachtzwaluw, boomleeuwerik, boompieper, vleermuizen
8	dieren van lichtrijke bossen, mozaïeklandschappen, bosranden en zomen	"vliegend hert, Spaanse vlag, hazelmuis, eikelmuis, grote weerschijnvlinder, bont dikkopje, keizersmantel, kleine ijsvogelvlinder eikenpage, bruine eikenpage, hazelworm, gekraagde roodstaart, bonte vliegenvanger, goudvink, vleermuizen, gouden tor
9	dieren van structuurrijke, gesloten bossen	"middelste bonte specht, wespandief, zwarte specht, havik, appelvink, fluiter, bosuil, glanskop, goudvink, boomklever, houtsnip, matkop, nachtegaal, wielewaal, gewone bronlibel, vuursalamander, das, vleermuizen
10	moerasvogels	porseleinhoen, roerdomp, lepelaar, woudaap, blauwborst, kwak, bruine kiekendief
11	dieren van vegetatierijke plassen	platte schijfhoren, gevleete witsnuitlibel, vroege glazenmaker, variabele waterjuffer, gaffelwaterjuffer, glassnijder, Kempense heidelibel, gevleete glanslibel, knoflookpad, boomkikker, bittervoorn, snoek, zeelt, dodaars, zomertaling, slobbeend, geoorde fuut
12	dieren van poelen	vroedmeesterpad, kamsalamander, boomkikker
13	dieren van vennen, voedselarme vijvers en poelen	"heikikker, poelkikker, rugstreeppad, rugstreeppad, knoflookpad, maanwaterjuffer, speerwaterjuffer, noordse witsnuitlibel, venglazenmaker, venwitsnuitlibel, hoogveenglanslibel, gerande oeverspin

*De subsidie van pakket 1 is niet compatibel met de beheersubsidie voor 1310, 1330, 6410, rbbhc en rbbzil.

**De subsidie van pakket 13 kan alleen worden verkregen in combinatie met pakket 11 of 12.

plating © Tomatis

Aankoop

Voor natuurbeheerplannen (type 3 met het oog op de erkenning als) type 4 natuurreservaat kan de beheerder aankoopsubsidies verkrijgen. De aankoopsubsidie kan niet verkregen worden voor gronden van overheden of gronden die reeds een goedgekeurd beheerplan hebben van minstens type 2. Bovendien zijn er nog enkele voorwaarden na ontvangst van de subsidies:

- Binnen de 2 jaar voor een aankoop minder dan 10 ha en binnen de 4 jaar voor een aankoop van meer dan 10 ha moet de procedure voor opmaak type 4 beheerplan worden aangevat.
- Binnen de 3 jaar een aanvraag tot goedkeuring type 4 beheerplan indienen indien er bij aanvang nog geen type 4 beheerplan was.
- Het aangekochte perceel niet te vervreemden⁵, tenzij mits toestemming van de minister.

► APB-NB betreft de discriminerende voorwaarden uit dit artikel, waarbij enerzijds private beheerders niet dezelfde structuur hebben als een natuurvereniging en evenmin in het verleden type 4 beheerplannen (reservaten) konden opbouwen en anderzijds de vervreemding bij diezelfde natuurverenigingen niet speelt in het geval van schenking of successie waar een particulier van nature aan is onderworpen. Het niet mogen vervreemden is daarenboven in strijd met de stimulans tot schenken die in het fiscale decreet voorzien is. Via de adviesraden vragen wij daarom alsnog voor een rechtzetting van deze discriminaties.

Voor het verkrijgen van een aankoopsubsidie voert het agentschap een doelmatigheidstoets uit bij elke aanvraag.

Aankoopsubsidies kunnen niet worden ingezet in HAG (Herbevestigd Agrarisch Gebied).

Het bedrag van de aankoopsubsidie wordt als volgt bepaald, in percentage volgens het aankoopbedrag (x), inclusief alle kosten:

PERCENTAGE	SCHIJF
90%	$x \leq €10.000$
80%	$€10.000 < x \leq €15.000$
70%	$€15.000 < x \leq €20.000$
60%	$€20.000 < x \leq €25.000$
50%	$€25.000 < x \leq €30.000$
40%	$€30.000 < x \leq €35.000$
30%	$€35.000 < x \leq €40.000$
20%	$€40.000 < x \leq €45.000$
10%	$€45.000 \leq x$

Specifiek voor de aankoop van gronden zonder natuurwaarde **om te bebossen** (min. 0,5 ha) binnen de ruimtelijke bestemming op het plan van aanleg 'bos', 'overig groen' of 'reservaat en natuur' kan een **project-aankoopsubsidie** van 60% van de totale kost bekomen worden. Deze subsidie is cumuleerbaar met andere subsidies, maar niet bruikbaar op gronden die ingezet worden voor een compensatie van ontbossing. Eveneens geldt hier dat de aankoopsubsidie niet kan verkregen worden voor gronden van overheden of die reeds een goedgekeurd beheerplan hebben van minstens type

2. Bovendien verbindt de aanvrager er zich toe:

- de aankoop te hebben afgerond uiterlijk 3 jaar na toekenning van de subsidie;
- de bebossing uit te voeren uiterlijk 5 jaar na toekenning van de subsidie (tenzij de minister een afwijking toestaat);
- de bebossing uit te voeren conform het projectvoorstel en daaraan gekoppeld een communicatie te voorzien.
- de bebossing min. 25 jaar in stand te houden;
- binnen 3 jaar na aankoop een procedure tot wijziging ofwel aanvraag tot goedkeuring van een natuurbeheerplan van min. type 2 te doen, met een voorstel van toegankelijkheidsregeling⁶.

Let op: als de begunstigde voor aankoopsubsidies ook commerciële activiteiten uitoefent, moet hij een gescheiden boekhouding voeren!

► APB-NB merkt in het advies van de raden op dat voor het bebossen van eigen terreinen, die reeds in eigendom zijn van private beheerders en die aan dezelfde voorwaarden beantwoorden, niets voorzien is. In het bosdecreet is dit wel mogelijk! De raden bevelen daarom aan dergelijke regeling ook in dit geval op te nemen wanneer hiervoor middelen uit het bossencompensatiefonds worden gebruikt.

Openstelling terrein

Voor wie binnen een natuurbeheerplan t.b.v. de sociale functie een terrein **toegankelijk** maakt en houdt, is er ook een subsidie. De voorwaarden zijn:

- een toegankelijkheidsregeling opmaken voor een oppervlakte van min. 5 ha;
- alle bestaande of toekomstige wegen uit de toegankelijkheidsregeling zijn het hele jaar gratis toegankelijk voor het publiek.

De subsidie voor het deel van het terrein met een toegankelijkheidsregeling bedraagt 70 €/ha/jaar voor het eerste jaar en nadien 40 €/ha/jaar gedurende in totaal max. 6 jaar.

In het geval (een deel van) het terrein een speelzone, bivakzone, hondenzone of vrij toegankelijke zone is, wordt de subsidie opgetrokken tot 120 €/ha/jaar, voor die zone.

Voor eenmalige inrichtingswerken die de sociale functie bevorderen in het kader van een toegankelijkheidsregeling kan

de beheerder een **projectsubsidie openstelling** bekomen. Voor het project dienen de kosten van de werken te liggen tussen € 2.000 en € 30.000. Hogere kosten worden niet gesubsidieerd. Voor dergelijke projecten kunnen natuurlijke of privaatrechtelijke personen 80% subsidies krijgen (voor besturen is dit 50%).

Tot slot kan men onder de sociale pijler ook een subsidie krijgen voor de werking van **onthaalpoorten**. Deze moeten voldoen aan een aantal voorwaarden zoals een eraan verbonden publiek toegankelijk reservaat van min. 50 ha, gratis wandelkaarten en basisinformatie, min. 150 dagen waaronder 20% weekend- en feestdagen toegankelijk, er is een vrijwillige gidsenwerking en maandelijks een gratis publieksactiviteit.

De subsidie bedraagt 35.000 €/jaar en moet voor 60% worden verantwoord door personeelskosten. De subsidie kan worden verhoogd tot 50.000 €/jaar als er aan extra voorwaarden wordt voldaan (zoals 24 publieksactiviteiten en 1 regio-

nale natuuractiviteit per jaar, maatschappelijke integratie en 24/24 beschikbaar informatiepunt).

Let op: als de begunstigde voor onthaalpoortsubsidies ook commerciële activiteiten uitoefent, moet hij een gescheiden boekhouding voeren!

Monitoring resultaatsindicatoren

Voor de opvolging en evaluatie (zie onderdeel 5 van een natuurbeheerplan) kan men tevens subsidies bekomen. Bij het ter perse gaan van dit artikel zijn de bedragen nog in overleg. Naar verwachting zal voor bosstreefbeelden het registreren van uitvoering van werken volstaan. Voor niet-bosstreefbeelden zullen door INBO indicatorlijsten ontwikkeld worden, die de beheerder moet afchecken (afhankelijk van de fase 3-jaarlijks tot om de 6 jaar) en waarvoor een vergoeding voorzien wordt. In het geval er soorten uit een soortenbeschermingsprogramma tot doel worden gesteld, zal ook een specifieke tel- of meetmonitoring voorzien kunnen worden, waaraan tevens een subsidie gekoppeld is.

Fiscale stimuli

De fiscale stimuli die volgens de concept-nota over de subsidies ertoe moest leiden dat eigenaars gemotiveerd worden om te kiezen voor de hogere ambitieniveaus, worden geregeld in een ander decreet. De wijzigingen aan het fiscaal decreet (met vermindering van schenkings- en successierechten voor een natuurbeheerplan vanaf type 2) zijn nog in opmaak.

► De adviesraden vragen om deze fiscale hervorming zo snel mogelijk goed te keuren. Wij houden u hiervan op de hoogte.

¹ Zie De Landeigenaar in Vlaanderen nr. 71: 'Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer'

² natuurstreefbeeld = de natuurtypes uit tabel 3.

³ Voor populieren in deze situatie betekent dit dat voor het natuurstreefbeeld in 25% van het populierenbestand met een onderetage kan gewerkt worden, maar van zodra de populieren gekapt worden, mogen er geen herplant worden op die 25%. In de overige 75% mag de populierenteelt verdergaan, maar moet men volgens de CGN nog steeds voldoen aan boomsoortendifferentiatie en moet 30% van het gehele bestand variatie en structuurdiversiteit (oud-jong) bieden.

⁴ Met inheemse soorten wordt bedoeld, de soorten die voorkomen in bijlage 1 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 2/10/2015 betreffende het verlenen van subsidies voor bebossing en herbebossing volgens het Vlaams PDPO (Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling) voor de periode 2014-2020.

⁵ Onder vervreemding wordt verstaan: verkopen, ruilen, schenken, het vestigen onder levenden van een recht van vruchtgebruik, een erfpacht of opstalrecht, het aangaan van een concessie voor de inbreng in een rechtspersoon van een grond die is aangekocht met een subsidie, verkregen met toepassing van dit besluit, de overdracht van aandelen van een vennootschap die de eigendom, mede-eigendom of een zakelijk recht heeft over een grond die is aangekocht met een subsidie als vermeld in dit besluit, het aangaan van een pachtovereenkomst, het aangaan van een onroerende leasing en het aangaan van een huurovereenkomst met een gecumuleerde duur van meer dan negen jaar.

⁶ In de toegankelijkheidsregeling wordt een uitspraak gedaan over welke delen wel- of niet toegankelijk zijn en welk soort verkeer toegelaten is: voetgangers, fietsers, paarden etc.

⁷ Ontoegankelijkheid kan worden ingesteld voor:

- openbare veiligheid (bv. brandgevaar, storm), beheerswerken of jacht- en bestrijdingsactiviteiten voor een noodzakelijke periode en max. 2 maanden en/of
- voor de bescherming van fauna en flora voor een noodzakelijke periode en max. 5 maanden (met een totaal voor beide van max. 5 maanden).

PUBLI-ARTIKEL

Idrabel, de oplossing voor uw vijverherstel

Eigenaar vijver: In februari 2011 raakte de vijver vervuild door een fout bij het leveren van stookolie voor de verwarmingsinstallatie van het kasteel. Als gevolg daarvan kon de vijver niet meer klassiek uitgebaggerd worden omdat de verwerking van met olie vervuild slib een heel dure zaak is.

een biologische methode voor het reduceren van de sliblaag

Dus probeerde men een 'alternatieve' behandeling via een Nederlandse firma om het slib te saneren, maar zonder succes. Het gemeentebestuur opteerde daarop resoluut voor een biologische methode voor het reduceren van de sliblaag. En zo kwamen wij bij Idrabel terecht.

Guido Van Cauwelaert (schepen van milieu): Deze methode biedt niet alleen een duurzaam alternatief op het baggeren maar verstoort daarenboven het leven in en rond de vijver niet.

Eigenaar vijver: De werken werden daarenboven gesubsidieerd in het kader van de beheersovereenkomst die de gemeente met de Vlaamse overheid afsloot. Deze methode is immers erkend door het Agentschap voor Natuur en Bos en Onroerend Erfgoed. In mei 2015 ging Idrabel met de werken van start.

Harold Brouwers (Idrabel): Hoe gaat Idrabel te werk? Eerst werd met peilbuizen systematisch de dikte van de sliblaag gemeten. De sliblaag hoogte varieerde van 43 tot 64 cm. Het bovenste gedeelte daarvan bestond hoofdzakelijk uit organisch materiaal afkomstig van uitwerpselen, bladval en amorce van de lokale visclub. Op basis van die gegevens strooiden we de juiste hoeveelheid korrels met micro-organismen op de vijver.

Het meten en strooien werd op dezelfde plaatsen herhaald in september 2015 en mei 2016. Na zes maanden bleek de sliblaag al met gemiddeld 25 cm verminderd en was ook de geurhinder verdwenen. Bij de tweede behandeling

werden vooral de randen van de vijver onder handen genomen. Daar is meer aanvoer van bladeren en ander organisch materiaal zodat een intensere behandeling nodig is.

Na 18 maanden behandeling werd een gemiddelde slibhoogtevermindering vastgesteld van 37% in het midden, 46% aan de randen en zelfs 54% in de kweekvijver. Op vele plaatsen is er opnieuw een biologische activiteit. Er blijft nog een kleine bovenlaag organisch met daaronder een grotendeels anorganische laag, samengesteld uit klei en zand.

Guido Van Cauwelaert: De behandeling met micro-organismen is ook op lange termijn een goede investering, omdat de ingebrachte organismen ook de volgende jaren actief blijven, zodat het slib op peil blijft of mogelijk zelfs nog wat zou kunnen verminderen.

Auteur: Valérie Vandenabeele, Sr. Project Manager Natura 2000 & Policy Officer,
Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos & Hubertus Vereniging Vlaanderen

Vlaamse Klimaat- en energiepact

Op de Vlaamse klimaat- en energiepact van 1 december 2016, kwam de Vlaamse Regering samen en ondertekenden de ministers hun engagementen voor het klimaat- en energiepact. Minister-president Geert Bourgeois leidde de klimaat- en energiepact in met een verwijzing naar de voortrekkersrol die Europa uitoefent in het klimaatbeleid. Het klimaatakkoord van Parijs stelt tot doel om de temperatuurstijging te beperken tot maximaal 2 °C, met een streven naar maximaal 1,5 °C. Het is aan de ontwikkelde landen om daarin het voortouw te nemen. Over 4 jaar (2020) moeten we in Vlaanderen de broeikasgassen verminderen met 5,7%. De hernieuwbare energie moet met 10% stijgen. Vlaanderen nam ook al heel wat maatregelen: E-peilingen gebouwen, verplichte dakisolatie, verplicht dubbel glas, vergroening van verkeersbelasting, investeringen om scholen en sociale woningen energiezuiniger te maken. Ook bij de overheid werkt men aan een gedragsaanpak, vergroenen van het wagenpark en maakt men de overheidsgebouwen energiezuinig.

Het waterwegennetwerk

Minister Weyts lichtte toe dat Vlaanderen 1.100 km bevaarbare waterwegen bevat. De externe kost via waterweg is 60-80% minder dan via andere vervoerswegen. Daarom moet het beleid kiezen voor waterwegen en gebruikmaken van logistieke stroom, door netwerken sterker uit te bouwen (de regering investeert in grote projecten, bv. verhogen van alle bruggen op het Albertkanaal als watersnelweg tot 9,1m). Heel wat bedrijventerreinen zijn gegroeid langs de waterweg. Vlaanderen wil sneller zijn in autonoom varen, autonoom varen mogelijk maken (zonder dat iemand aanwezig is) en investeren in combinaties van mobiliteit. Ook de logistieke adviseurs moeten zich daarop in de toekomst breder focussen.

Europese ambities

Hans Bruyninckx (European Environment Agency) verduidelijkt dat de EU naast ambities voor 2020, ook ambities voor 2050 voorlegt. Daarbij is een sectoraal beleid een belangrijke schakel om van een koolstofintensieve naar een koolstofarme economie en van een lineaire naar circulaire economie te gaan. Biodiversiteit en natuurlijk kapitaal zijn essentieel naar de toekomst toe.

Vlaanderen en Europa toonden zich reeds sterk op een aantal vlakken. Europa is bv. de enige regio die Kyoto echt heeft uitgevoerd met een vermindering van de uitstoot van 25% sinds 1990 en zo toch 50% economische groei te genereren. Maar de huidige uitdaging van een vermindering van 80-90%, vereist een extra versnelling.

Er is een duidelijk signaal rond landgebruik en bosbouw, het gaat niet alleen om bebouwing in de uitdaging van het EU-beleid. Europa stelt een sterk signaal rond koolstofarm transport. Men stelt energienormen van 70% vermindering voor 2030 en een energie-efficiëntie van 30% winst. Dit moet samengaan met de vernieuwing van het elektriciteitsnetwerk in de EU, waarvoor een geïntegreerde aanpak nodig is. Daarboven wil men een governance pakket om te monitoren, hetgeen lidstaten moet toelaten te zorgen dat ze samen vooruitgang boeken.

De EU stelt ook een aantal alarmerende trends vast in mobiliteit en transport. Bovendien hinkt de doorbraak van nieuwe technologie in deze sectoren achterop.

Belangrijk om te beseffen is dat de 2030- en 2050-doelen niet gerealiseerd zullen worden door efficiëntiebeleid, zoals vroeger. Het beleid zal consistentieel, coherent, visionair, engagerend, sterk geïmplementeerd en met een *sens of urgency* moeten zijn.

P. Mahy © Unsplash

unplash.com / Anand

Flexibiliteit in energiesystemen

Prof. Johan Driessen (EnergyVille) stelt dat er veel hernieuwbare energie blijkt: zonnepanelen, windenergie en warmte. De hernieuwbare energie stelt een probleem tussen vraag en aanbod. Vroeger was het regelen van het elektriciteitsnetwerk eenvoudig: men deed het licht aan en het netwerk zorgde dat de juiste centrale ging draaien. Bij hernieuwbare energie klopt dit niet meer. De productie is afhankelijk van natuurlijke bronnen, de aanwezigheid van wind of zon en dus niet aanstuurbaar. Het gevolg is dat de productie nu de vraag gaat sturen i.p.v. omgekeerd. Hoe kan men dat gaan implementeren? We moeten nadenken over nieuwe technologieën en businessmodellen om alle stakeholders gecoördineerd te krijgen. Daarom zal de flexibiliteit aan de gebruikerskant moeten worden ingebouwd i.p.v. de aanbodkant. Dit kan men realiseren met technologieën 'laststuring'. Bijvoorbeeld elektrische auto's kunnen energie opslaan en op een flexibel moment geladen worden.

Woon-werkverkeer

Ook voor woon-werkverkeer heeft de regering concrete ambitie. Tegen 2020 moet 40% van het woon-werkverkeer afgelegd worden met collectief vervoer, te voet of per fiets. Daarom wil de regering investeren in **fietsostrades**. De regering trekt het investeringsniveau voor de fietsinfrastructuur op tot € 100 miljoen.

Investering voor fietsinfrastructuur wordt met 150% (!) terugbetaald. Men wil geen dieselbussen meer, enkel hybride, waterstof of elektrische. Tegen 2025 wil men alleen nog maar **groene bussen**. De ambitie is om 40 ton CO₂ per jaar te besparen.

Kansen op innovatie

Minister Muylers licht toe hoe de regering wil inzetten op **innovatie en onderzoek**. Zo is er bv. een project lopende rond zonnepanelenmembraan zodat lucht wordt omgezet tot waterstof. Een ander uitdaging van hernieuwbare energie is dat de opslag ervan moeilijk is, men zoekt batterijen die beter zijn om op te slaan. Men wil CO₂ gaan gebruiken om energie te realiseren.

Welzijn en zorg

Minister Van Deuren wil dat men inzet op energie-efficiëntie en renovatie in de **bouwsector**. Veel zorgvoorzieningen moeten bv. 24/24 verwarmen, maar de energie-efficiëntie kan vergroot worden met kleine ingrepen. ESCo (Energy Service Company) projecten zijn partners die kunnen helpen bij het bereiken van de Vlaamse klimaat- en energiedoelstellingen. Dergelijke bedrijven voeren op eigen kosten een energieproject uit in een bedrijf, dat het ESCo-bedrijf terugbetaalt met de besparing op de energiefactuur.

Financiering in banksector

Minister Tommelein wil samen met de **banksector** de drempel om groen te gaan lenen omlaag helpen. Een aantal banken voorziet hiervoor al een lening van minder dan 2%

Zuinig energieverbruik bij scholen

Minister Crevits merkte op dat de 20.000 Vlaamse schoolgebouwen een grote oppervlakte hebben om hernieuwbare energie op te wekken. Daarnaast is het onderwijs die de klimaatambassadeurs van morgen levert. Tegen 2050 spreken we van 2 generaties en 2 miljoen ambassadeurs. Meten is weten, en vele scholen weten nog niet waar ze kunnen verbeteren. Er wordt ook een **bijzondere lening aan scholen** voorzien voor investering in energie.

De 5 pijlers van het energiepact 2020

1. Energie-efficiëntie

De goedkoopste energie moet de groenste zijn.

2. Hernieuwbare energie

Volgens de EU-doelen moet 10% energie via hernieuwbare bronnen komen.

Het **zonneplan** mikt op 6,4 miljoen zonnepanelen.

Voor het **windkrachtplan** heeft men 280 molens nodig.

Het **warmteplan** heeft een groot en onderschat potentieel voor warmte (isolatie) in Vlaanderen. Daarvoor moet men drempels die de ontwikkeling tegenhouden wegwerken.

Het bevorderen van de **groene mobiliteit** is een essentieel punt. Het grootste probleem blijft de laadpunten. Daarom voorziet men 5.000 extra laadpunten tegen 2020. Men houdt de vinger aan de pols voor nieuwe technologieën, zoals bv. auto's op waterstof.

3. Flexibiliteit

Men wil de uitrol van een slim netwerk met digitale meters. Ook de opslag in batterijen is nodig om flexibiliteit meer kansen te geven.

4. Financiering

De regering zal het beleid stimuleren, maar niet meer ondersteunen dan nodig. Energie vraagt vooral veel investeringen.

5. Governance

De regering wil zelf het goede voorbeeld geven. Om een goede partner te zijn, garanderen ze een stabiel beleid die haar engagementen zal nakomen.

HESSSELTEER^{BYBA}

SLIJTVAST ECOLOGISCH ADVIES EN BEHEER

Voor al uw: ✓ Opmaak beheerplannen nieuwe stijl

- natuurstreefbeelden in domeinbeheer
- pragmatische vertaling naar terrein
- realisatie en begeleiding van uitvoering

✓ Landschaps- en erfgoedbeheer

✓ Ecosysteemdiensten & monetaire waardering

Vraag vrijblijvend informatie!

<http://hesselteer.com> | Guy Heutz: 0499 80 88 55 | info@hesselteer.com

Mijn vermogen. Mijn keuzes.

Genieten van vandaag

Investeren in morgen

Welke keuzes u ook maakt, bij ING Private Banking doen we alles om ze te helpen realiseren.

Voor het beheer van uw vermogen kunt u altijd rekenen op uw ING Private Banker. Dankzij zijn of haar expertise kunt u de juiste keuzes maken... en uw projecten waarmaken.

ing.be/privatebanking

ING
Private Banking

Aanbod voor beleggingen, investeringen en/of verzekeringen, onder voorbehoud van aanvaarding door ING België (of in voorkomend geval door de betrokken verzekeringsmaatschappij) en mits wederzijds akkoord. Voorwaarden en modaliteiten (reglementen, tarieven, documenten met essentiële beleggers- en spaardersinformatie en andere bijkomende informatie) zijn beschikbaar in alle ING-kantoren en op www.ing.be. ING België nv - Bank - Marnixlaan 24 - 1000 Brussel - RPR Brussel - Btw: BE 0403.200.393 - BIC: BBRUBEBB - IBAN: BE45 3109 1560 2789. Verzekeringsmakelaar ingeschreven bij de FSMA onder het nr. 12381A. Verantwoordelijke uitgever: Inge Ampe - Sint-Michielswarande 60 - B-1040 Brussel

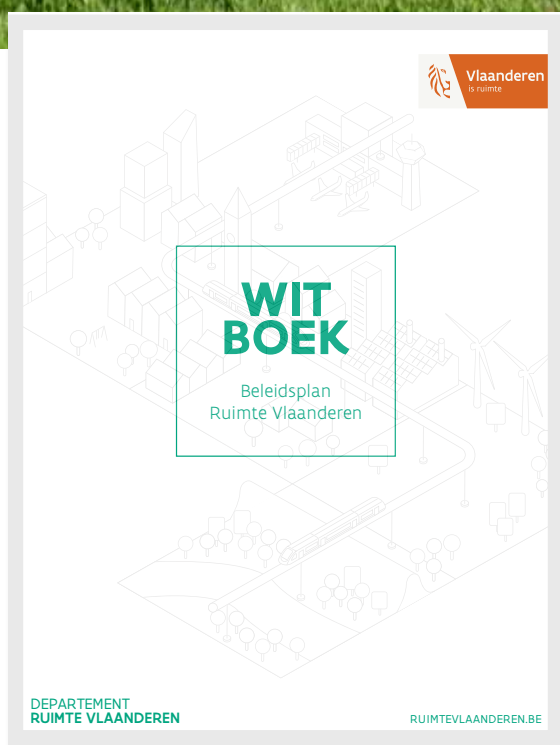
RUIMTELIJKE ORDENING

Auteur: Landelijk Vlaanderen

Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV)

Een doordacht en zuinig ruimtegebruik voor Vlaanderen

© Bart Bogers

In uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 wordt een nieuw ruimtelijk beleid voor Vlaanderen vastgelegd. Dit gebeurt in 3 stappen: het Groenboek, dat reeds in 2012 werd goedgekeurd, het Witboek dat eind november 2016 werd goedgekeurd en hieruit volgend het BRV. Met het toekomstige BRV wil de Vlaamse Regering een ambitieus veranderingstraject op gang trekken om het bestaande ruimtebeslag beter en intensiever te gebruiken en zo de druk op de open ruimte te verminderen. Het Witboek BRV bevat een eerste aanzet van beleidskaders.

Het witboek bevat 6 strategische doelstellingen:

1. Het verminderen van bijkomend ruimtebeslag.
2. De Europees stedelijk-economische ruimte en energienetwerken.
3. Een palet van leefomgevingen.
4. Wonen en werken nabij collectieve vervoersknopen en voorzieningen.
5. De robuuste open ruimte.
6. Het netwerk van groenblauwe aders.

Daaraan worden 51 ruimtelijke ontwikkelingsprincipes gekoppeld. Een dergelijk ambitieus veranderingstraject vraagt de inzet van concrete vernieuwende en daadkrachtige maatregelen en instrumenten.

Geïntegreerde gebiedsontwikkeling

In functie van de strategische ruimtelijke beleidsplanning wordt de planningshiërarchie verlaten en wordt geopteerd voor samenwerking vanuit een gelijkwaardig partnerschap. Op het vlak van procesuitvoering zet het BRV niet langer in op Vlaamse afbakeningen, maar op geïntegreerde gebiedsontwikkeling.

In plaats van verder in te zetten op de aansnijding van de open ruimte, zal gefocust worden op de transformatie van het bestaande ruimtebeslag op basis van ruimtelijk rendement. Het hiër-

chisch stedelijk groeimodel uit het RSV (Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen) maakt plaats voor een beleid gericht op kernontwikkeling op basis van mogelijkheden. De open ruimte krijgt een bredere rol o.m. in functie van voedselproductie, waterbeheer, landschap en biodiversiteit. Het BRV introduceert het begrip 'ruimtelijke veerkracht' om het beleid bestand te maken tegen veranderende maatschappelijke uitdagingen (o.a. globalisering, demografie, klimaat, energie, economie). Tot slot zal het BRV afstappen van het principe van de 'ijzeren voorraad' en inzetten op een proactief gebiedsgericht aanbodbeheer.

Het BRV introduceert het begrip 'ruimtelijke veerkracht' om het beleid bestand te maken tegen veranderende maatschappelijke uitdagingen.

Het Witboek BRV heeft de ambitie een eerste stap te zijn in het 'omgevingsdenken': de integratie van de huidige beleidsdomeinen Ruimtelijke Ordening en Milieu en Natuur in Omgeving.

Minder ruimtebeslag

Tegen 2025 wordt het tempo aan bijkomend ruimtebeslag gehalveerd, naar 3 ha per dag i.p.v. nu 6 ha per dag. Tegen 2040 komt er een volledige stop op het

Tegen 2040 komt er een volledige stop op het bijkomend ruimtebeslag.

bijkomend ruimtebeslag in Vlaanderen (0 ha per dag). De bebouwde ruimte mag tegen 2050 niet hoger zijn dan vandaag en in de open ruimte moet die met 20% terugdringen! Nu is maar liefst 40% van de open ruimte verhard. De bestaande bestemmingen zullen daartoe worden geëvalueerd, gekoppeld aan een alternatief ontwikkelingsperspectief voor de slecht gelegen bestemmingen.

De vervoersknooppunten met hoge knooppuntwaarde en voorzieningen zullen worden versterkt. Op deze locaties wordt de hoogste dichtheid van woongelegenheden nagestreefd en moet zoveel mogelijk bijkomende economische activiteit worden opgevangen. Dit is wat men noemt 'de inbedding in de Europese stedelijke economische ruimte'. Het Vlaams ruimtelijk beleid zal inzetten op de ontwikkeling van internationale logistieke knooppunten en verbindingen (TEN), het garanderen van internationale vervoersstromen en de ontwikkeling van regionale logistieke knooppunten. Vlaanderen zal zich specifiek inzetten voor enkele 'logistieke topgebieden' zoals de zeehavens, de luchthaven Brussels Airport en het Economisch Netwerk Albertkanaal. Dit centraal deel, samen met de verstedelijkte uitlopers, vormt de

ruimtelijke ruggengraat waarmee Vlaanderen zich positioneert als competitieve metropool in de wereldeconomie.

Het winnen van hernieuwbare energie wordt gesteld bestemmingsneutraal te zijn en kan bijgevolg binnen elke bestemmingscategorie gebeuren en heeft voldoende en adequaat plaats gevonden in de ruimte.

Wonen en werken nabij collectieve vervoersknooppunten

De dichtheid van woongelegenheden en werkplekken binnen 1.000m van alle collectieve vervoersknooppunten in heel Vlaanderen samen, met hoge knooppuntwaarde en voorzieningenniveau, zal in 2050 gestegen zijn met minstens 30%. Dit gebeurt op maat van elk knooppunt. Er wordt naar gestreefd om tegen 2050 geen substantieel aantal bijkomende woongelegenheden en werkplekken meer te realiseren op te lange verplaatsingsafstand van een collectieve vervoersknooppunt of groep voorzieningen, tenzij dit om duidelijke rendementsoverwegingen aangewezen is.

Robuuste open ruimte en netwerk van groenblauwe aders

Tegen 2050 moet de verharding in de open ruimte (landbouw, natuur en bos) met 20% teruggedrongen zijn en de oppervlakte bestemming open ruimte moet 72,5% van de totale Vlaamse oppervlakte bedragen.

Het witboek wil het aandeel landbouwgebied dat niet door de professionele landbouw wordt gebruikt tegen 2050 terugdringen. Het percentage gebied dat niet als cultuurgrond voor beroepslandbouw wordt gebruikt moet minstens met 5% afgenomen zijn t.o.v. 2015. Op voor voedselproductie belangrijke strategische gebieden wordt het niet professioneel agrarisch gebruik teruggedrongen. Er komt een strikt kader voor het hergebruik van voormalige landbouwbedrijfsgebouwen of andere bestaande zonevreemde bebouwing en voor nieuwe zonevreemde ontwikkelingen in de open ruimte.

Een gedifferentieerd kader zal worden opgemaakt dat aangeeft welke vormen van multifunctioneel ruimtegebruik, al dan niet verenigbaar zijn met de hoofdfunctie landbouw in agrarische gebieden (of de hoofdfunctie natuur en bos in natuur- en bosgebieden).

NATUUR

Soort in de kijker

Foto 1: © Laurent Lebois

Poelkikker (*Pelophylax lessonae*)

Classificatie: amfibieën, groene kikkers

Statuut: bijlagesoort habitatrichtlijn, redelijk zeldzaam

Lengte: mannetjes 45-55 mm, vrouwtjes 55-65 mm.

Gewicht: 20-40 g

Uiterlijk: grasgroene rug, soms bruine vlekken met lichtgroene lengtestreep en witte buik. Relatief korte achterpoten. Grote, harde halmaanvormige graafknobbel. Mannetjes hebben witte kaakblazen.

Verspreidingsgebied: Frankrijk tot West-Rusland en Dene-marken tot Noord-Italië

Leefgebied: kleine, voedselarme, schone, bij voorkeur onbeschaduwde stilstaande wateren in bos- en heidegebieden en de vegetatie- of strooisellaag errond.

Levenswijze: meer op het land te vinden in vergelijking met andere groene kikkers en overwintert over het algemeen in losse bosgrond. Zowel dag- als nachtactief. Kan niet klimmen.

Voeding: insecten, spinnen, slakken en wormen. De larven leven van algen en andere (dode) planten.

Voortplanting: in de lente in grote kwaakkoren. Bevruchting in het water; wijfjes produceren 600 tot 3.000 eitjes per seizoen die zinken naar de bodem.

Ontwikkeling: Larven komen na 1-2 weken uit het ei en de metamorfoserende na 2-4 maanden.

Beheer: zorgen voor goede en stabiele waterkwaliteit en -peil, behouden van dichte zon beschenen watervegetatie op vlakke oeverzones, gefaseerd in tijd en ruimte ruimen van de wateren.

Foto 2: © Christian Fischerk

Heikikker (*Rana arvalis*)

Classificatie: amfibieën, bruine kikkers

Statuut: bijlagesoort habitatrichtlijn, redelijk zeldzaam

Lengte: 55-60 mm

Gewicht: 20-30 gram

Uiterlijk: rug lichtbruin, bijna geel, tot donkerbruin of grijs met lichte streep, van de anus tot voorbij de ogen en 2 ruglijststrepen. Buik lichtgrijs tot wit. Zeer contrastrijk patroon. Grote harde graafknobbel.

Verspreidingsgebied: Noord-Frankrijk tot de poolcirkel, België tot midden Rusland.

Leefgebied: vochtige heidegebieden met veenvorming en in hoog- en laagveengebieden, vaak enigszins zure en voedselarme wateren, vochtige schraalgraslanden, duinvalleien en bosranden. Aanwezigheid van laag struweel en hoge kruidige gewassen van belang.

Levenswijze: maart – juni in voortplantingswateren, in de zomer op het land tot 1 km van het water. Larven en juvenielen zijn dagactief, kikkers zijn nachtactief, in de paartijd ook overdag. Winterslaap op het land.

Voeding: larven leven van algen en dood plantmateriaal; juvenielen van kleine prooidieren zoals mijten; volwassenen van wormen en insecten zoals kevers en vliegen.

Voortplanting: piek van de koor/paaractiviteit in maart. Mannetjes kleuren voor enkele dagen licht- tot felblauw. Vrouwtjes produceren een grote klomp kikkerdril in ondiepe water van oeverzone of op drijvende vegetatie.

Ontwikkeling: larven komen na enkele dagen uit en verblijven in het voortplantingswater tot ze na 2-3 maanden metamorfoserende.

Beheer: zorgen voor goede en stabiele waterkwaliteit en -peil, behouden van dichte zonbeschenen watervegetatie op vlakke oeverzones, gefaseerd in tijd en ruimte ruimen van de wateren. Zorgen voor gevarieerd en voldoende vochtig landbiotoop met hoge waterstand.

Foto 3: © Rainer Theuer

Kamsalamander (*Triturus cristatus*)

Classificatie: amfibieën, echte salamanders

Statuut: bijlagesoort habitatrichtlijn, kwetsbaar

Lengte: tot 20 cm

Gewicht: 6,5-10 gram

Uiterlijk: donkerbruin-grijze korrelige, wratachtige rug en oranje buik met onregelmatig zwarte vlekkenpatroon van de flanken naar de buik en witte spikkels aan de flanken en kop, witte streep op de staartflanken. Mannetjes ontwikkelen in het voorjaar een getande rugkam. Grote gele tot oranje ogen met ronde pupil. Geen zwemvliezen.

Verspreidingsgebied: Noord-Frankrijk tot midden Zweden, Verenigd Koninkrijk tot uiterst West-Rusland.

Leefgebied: kleinschalige landschappen met bospercelen, heggen en struwelen in de buurt van water. Vrij grote tot kleine, langzaam stromende tot stilstaande wateren van goede kwaliteit met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Wateren mogen diep, maar niet geheel beschaduwde zijn.

Levenswijze: schemer- en nachtactief, in paartijd ook overdag. In paartijd vooral in het water, daarbuiten vooral op het land in een losse zand- of strooisellaag of onder stenen. Overwintering voornamelijk op het land. Erg honkvast aan dezelfde poel.

Voeding: kleine ongewervelden zoals kreeftachtigen, larven en insecten. Larven eten watervlooien en muggenlarven tegen het wateroppervlak.

Voortplanting: paartijd vanaf februari met piek in maart. Het vrouwtje legt 200-400 eieren. Mannetjes zijn erg territoriaal en verdedigen hun vegetatievrije plekken. Het vrouwtje wordt agetrokken door een waterstroom die het mannetje produceert door golvende bewegingen te maken met zijn staart.

Ontwikkeling: larve komt uit na 10-20 dagen. Na 3-4 maanden zijn de larven maximaal 8 cm lang. Nadat de kieuwen verdwenen zijn is de metamorfose voltooid en verlaten de jonge salamanders het water.

Beheer: zorgen voor goede en stabiele waterkwaliteit en -peil, behouden van zonbeschenen watervegetatie op oeverzones aan de noordzijde. Visvrij houden van water en indien nodig isoleren van andere wateren.

TERRA^{NV}

ESTATES MANAGEMENT

DE NIEUWE AANPAK VOOR RURAAL BEHEER

Landbouw

Bosbouw

Beheer van
onroerende goederen

Advies & ondersteuning

Maximilien de Broqueville

T +32(0)14 37 73 07 • M +32(0)472 58 04 73

'Endardé' • Postel 50 • 2400 Mol • Belgium •

info@terra-estates.be • www.terra-estates.be

Telemak[®]

webcast
streaming
video services

Contact:

Emmanuel De Groef

Tel: +32 2 709 10 50

manu.de.groef@telemak.com

www.telemak.com

LANDGOED IN DE KIJKER

Interview door Alec van Havre, bestuurder Landelijk Vlaanderen en Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Domein Blommerschot

Waar nijverheid met maatschappelijke inbedding leven geeft aan een historisch landgoed.

Midden in de Antwerpse Kempen, tussen Malle en Wechelderzande, bestond van oudsher de heerlijkheid Blommerschot als een uniek geheel van landduinen, heide, uitgestrekte bossen, imposante dreven, landbouw en zeer mooi bouwkundig erfgoed. Dat dit nog steeds een esthetisch zeer aantrekkelijk en waardevol domein met toekomst uitmaakt, is de grote verdienste van de Westmalse industriële familie Mintjens, die met een innovatieve en streekgebonden aanpak resoluut voor een beheer met duurzame toegevoegde waarde heeft gekozen. Over deze aspecten gaan wij graag in gesprek met de eigenaar-beheerder, de heer Carl Mintjens.

AvH: het domein Blommerschot is tekenend voor de Antwerpse Kempen. Waarom is dit en hoe ziet het domein er uit?

CM: Blommerschot is belangrijk voor dit deel van de Antwerpse Kempen omdat het er midden in ligt en een mooie weergave uitmaakt van hoe de streek op historisch, sociaal-cultureel, economisch en ecologisch vlak geëvolueerd is. Aldus draagt het als multifunctioneel landgoed bij tot de landschappelijke identiteit en zijn vele functies. Sinds de middeleeuwen hebben mensen op Blommerschot geleefd, er landelijke activiteiten ontwikkeld en het landschap mee vorm gegeven. In dit deel van de 'stille Kempen', ver van

de economische centra, is dit altijd van groot belang geweest en daarom blijf ik ook in deze landelijke functies investeren.

Het oudste gedeelte van het domein situeert zich in de kern, langs de grote eikendreef waar ook het vroegere ridderlijk hof van de heerlijkheid Blommerschot, reeds vernoemd in 1432, voorkwam met de bijgebouwen. Etymologisch verwijst 'Blom' naar bloem, en 'schot' naar een versterkte omheining, een hof, zoals veel voorkomt in de Kempen (Aarschot, Boischot, Elsschot, Kinschot, ...) De gebouwen dateren hoofdzakelijk uit de 19e eeuw, maar hun ligging van eeuwen terug. Deze kern betreft de Kasteelvilla of Paviljoen geheten, de Boswach-

terswoning, de Grote Hoeve, de Kapel, het Neerhof of Bakkerswoning en het perceel met de oude slotgracht van het voormalig kasteel (Burg). Tezamen met de omliggende landerijen langs de grote dreef maken zij historisch en ruimtelijk één geheel uit, zoals reeds bleek op de Ferraris en Vandermaelen kaarten. Langs de grote eikendreef komt ook verder het landhuis Heiligenaert voor, een oude verbouwde Kempische hoeve uit 1846, dat steeds deel uitmaakte van het domein.

Ten noorden van dit geheel situeren zich de moderne stallen voor de veeteelt, omgeven door landbouwgronden, en nog verder de bossen die hoofdzakelijk begin 20e eeuw gewonnen zijn op de

© Carl Mintjens

© Carl Mintjens

grote heide, waar nu ook het vliegveld van Malle gevestigd is. Ten zuiden van de grote dreef treft men de bossen en velden aan langs de Vlimmerse Loop en in het zuidwesten telt het domein ook een belangrijk boscomplex dat uitreikt naar de autosnelweg Antwerpen-Turnhout. Een heel aantal buurtwegen doorkruisen het domein, waaronder de grote eiken-dreef in het midden, zodat het geenszins een gesloten geheel uitmaakt en goed bekend is in de omgeving.

Wat landschappelijke structuur en onroerend erfgoed betreft maakt het domein deel uit van de 'Ankerplaats Domein Blommerschot en Beulkbeemden' en zijn onderdelen ervan opgenomen in de Inventaris.

Quasi de volledige oppervlakte van het domein is in habitatrichtlijngebied gelegen en het zuidwestelijk deel ervan in VEN-gebied (Vlaams Ecologisch Netwerk).

Het domein telt 167 ha bos en natuur, alsook 130 ha landbouwgrond. Wat de inkomsten betreft, zijn de huren van huizen en pachten goed voor ca. 35%, alsook de bosbouw (35%). Verder leveren de zonnepanelen die op de stallen geïnstalleerd zijn 20% van de opbrengsten. Door de hoge kosten maakt onze veeteelt slechts 10% van de inkomsten uit. Voor deze laatste activiteit worden immers 4 mensen tewerkgesteld en wordt sterk in het duurzaam en milieuvriendelijk karakter ervan geïnvesteerd.

AvH: vanaf 1976 heeft uw vader zaliger, dhr. Karel Mintjens (1933 – 1993), dit landgoed gered van versnippering en verwaarlozing. Waarom was dit en wat motiveert ondernemers als uw familie om aan landbeheer te doen?

CM: dit heeft met de bijzondere persoonlijkheid van mijn vader te maken, alsook met de sterke aanhang van mijn familie voor deze streek en zijn inwoners. Als jongvolwassene heeft mijn vader zijn ouders vroeg verloren en als de oudste van zes kinderen, heeft hij moeten instaan voor het gezin en de opvoeding van zijn drie jongere zusters en twee jongere broers. De familie was niet bemiddeld en om dit allemaal te kunnen verzorgen, is mijn vader van schrijnwerker naar meubelmaker geëvolueerd om dan verder op eigen dynamiek een succesvolle, exportgedreven meubelfabriek uit de Westmalse grond te stampen. Het is een enorme prestatie geweest die te danken was aan zijn groot organisatie-talent en de gave die hij had om als een uitzonderlijke *teampayer* het beste te kunnen stimuleren bij zijn familie, zijn vrienden en werknemers.

Mijn vader handelde vanuit verbondenheid met anderen en zijn omgeving.

De handel en nijverheid waren vanuit bittere noodzaak gegroeid tot een passie die hij ons heeft meegegeven, maar zijn drijfveer ging uit van waarden die veel meer betekenden dan persoonlijk succes.

Zijn liefde voor muziek (saxofoon) en sport (wielrennen en voetbal) wist hij te delen met anderen via succesvolle initiatieven en vooral door steun te verlenen aan artiesten en sportgroepen en dit op alle niveaus. Eddy Merckx was een vriend onder velen. Met dezelfde ingesteldheid heeft hij het Oostmalse Blommerschot omarmd om er het beste van te maken, ook met een oog voor maatschappelijke relevantie. Landbeheer was een dimensie in zijn leven die hij op dat moment eindelijk kon invullen en, onder andere, met mij kon delen. Ik ben hem daar nog steeds zo dankbaar voor en wil dit ook aan mijn vier kinderen meegeven. De voeling met de natuur en de liefde voor de dieren heb ik ook van moeders kant geërfd, wat mij in een vroeger leven heeft aangezet om als dierenarts actief te zijn.

© Carl Mintjens

AvH: heeft het historisch karakter van een landgoed als Blommerschot betekenis voor een moderne ondernemer als u?

CM: als ondernemer kijk ik altijd naar de toekomst, liefst zo ver mogelijk! Maar het bewustzijn verantwoordelijk te zijn voor een onroerend en landelijk patrimonium waarvoor doorheen de eeuwen veel zorg werd gedragen en dat zoveel inspanningen heeft gekost, koester ik wel met genegenheid. Aldus is het interessant om op een eigentijdse manier in de voetstappen te kunnen treden van ridder Jan Volckaert (14e eeuw), wiens familie één van de Zeven Geslachten van de stad Antwerpen uitmaakte, Gaspard Schetz (16e eeuw), heer van Grobben-donk, Jan de Proost (17e eeuw),

heer van Wechelderzande, Théodore baron van Kessel (18e eeuw) of Léon Nève de Mévergnies (19e eeuw), de vader van Dom Théodore Nève, de befaamde abt van de Benediktijnerabdij van Zevenkerken te Sint-Andries (Brugge). Een mooi glasraam met hun wapenschild herinnert mij op Blommerschot aan het beleefde verleden van dit landgoed.

AvH: de bossen maken het grootste aandeel uit van de oppervlakte van het domein. Hoe worden deze beheerd?

CM: toen mijn vader in 1976 Blommerschot gekocht heeft, maakte het herstel van de bossen een van zijn prioriteiten uit. Daar was grote nood toe. Onder het oordeelkundig advies van een houtvester werd hiertoe overgegaan en twee mensen werden op het domein in dienst genomen om in de bossen te worden ingezet. Op basis van een telling in 1989

werden er in de jaren 80 26.306 bomen geplant. In de lente van 1984 waren dat er 17.810: 11.000 Corsicaanse dennen, 5.200 eiken, 110 haagbeuken en 1.500 zoete kersen. In de lente van 1985 kwamen daar nog eens 5.000 Corsicaanse dennen, 3.000 lariksen, 200 essen, 120 populieren, 75 haagbeuken en 4 linden bij, in totaal 8.399 bomen. Sindsdien werken wij met beheerplannen. In 2013 heb ik een uitgebreid bosbeheerplan laten opmaken voor de 167,83 ha bos en open plekken in het bos. Naar aanleiding van het 55-jarig jubileum van ons meubelbedrijf zullen we met onze medewerkers een nieuw 3 ha groot eikenbos opplanten op ons domein. Hiermee probeer ik begrip te creëren voor de langetermijnvisie die een landeigenaar steekt in zijn bosbeheer. Zeker ook een persmoment!

De economische functie is voor het domein belangrijk omwille van de continuïteit.

Industrie- en zaaghout worden er geproduceerd, maar met een redelijk kapquotum van 4.683 m³ voor de duur van het beheerplan (20 jaar). 13,85 ha worden in die periode omgezet naar inheems gemengd loofhout volgens de criteria duurzaam bosbeheer. Een bosrand van 10m breed wordt voorzien langs de Vlimmerse Loop over 1,5 km en 13,53 ha worden gereserveerd voor natuurontwikkeling op basis van de potenties, waaronder een heel aantal vennen en poelen die aanwezig zijn op het domein. Een aantal dreven zullen verjongd worden en vervangen door beuk en zomereik. Exoten als rododendron en Amerikaanse vogelkers worden bestreden en wat het dood hout en oude bomen betreft, wordt een verdubbeling van het huidige aandeel als doel gesteld.

Ook het jachtbeheer heeft altijd op Blommerschot bestaan en met de WBE Groot Malle wordt aan deze mooie landelijke traditie verder invulling gegeven. Ik ben zelf jager en de weidelijke jacht biedt een uitzonderlijke binding met de natuur die een actief beroepsmens als ik echt kan waarderen.

AvH: duurzame landbouw is de meest opvallende activiteit op Domein Blommerschot. Hoe is dit ontstaan?

CM: midden jaren 80, heeft mijn vader het Franse rustiek vleesras, de Blonde d'Aquitaine, een relatief jong rundveeras afkomstig uit het zuidwesten van Frankrijk, geïmporteerd. De Blonde is een massief en sierlijk rund, egaal lichtbruin van kleur, met dikke en ronde spieren, een zachte huid en fijne beenderen. Het zijn ook vruchtbare dieren op late leeftijd, waarbij koeien van 18 jaar geen uitzondering uitmaken. Deze grote dieren halen zeer hoge eindgewichten van meer dan 1.000 kg voor koeien (schofthoogte 1,60m) en 1.600 kg voor stieren (schofthoogte 1,70m). De groei is uitzonderlijk hoog. Op 19 maanden wegen de stieren reeds 850 kg. Het ras wordt gewaardeerd omwille van zijn vruchtbaarheid, het sober onderhoud en vooral de superieure vleeskwiteit (zelfs tot op hogere leeftijd). De volledige landbouwactiviteit van Blommerschot wordt gevoerd in functie van de Blonde d'Aquitaine: de uitbouw van de veestapel, de fokkerij, de vleesproductie en het volledige teeltplan van het domein. En met succes, wij horen bij de besten van het land!

AvH: wat moeten wij ons hierbij inbeelden? Kunt u ons hierover enkele details meegeven?

CM: jazeker. De boerderij houdt 450 stamboekdieren van het Blonde d'Aquitaineras op 130 ha cultuurgrond. Het betreft 65 ha permanente graasweiden voor koeien en kalfjes, 38 ha voor snijmais, 20 ha voor maaiweiden en 7 ha voor voedergranen. Vooral de hectaren rond de stallen zijn sterk van belang voor de uitlaat en het welzijn van de dieren. De elegante dieren sieren ook de omgeving en zetten de symbiose van landbouw en bos extra kracht bij door deels heischrale begrazing. Korte 6-weekse stootbegrazing van bepaalde percelen doen een ander biotoop ontstaan.

Het is een gesloten zoogkoeienbedrijf, waarbij de dieren het hele jaar door kalven, met pieken in het vroege najaar en het voorjaar. De eerste 6 maanden

blijven de kalfjes bij de moeder waar ze onbeperkt melk mogen drinken, daarna worden ze gespeend. Wat de opbouw van de veestapel betreft worden per jaar ongeveer 180 kalveren geworpen. Alle vaarzen worden opgefokt tot zoogkoe en kalven voor de eerste maal op 30 maand. De beste zoogkoeien kalven moeiteloos tot 10 maal.

Wat de stierkalveren betreft, worden zij ofwel voor de fokkerij bestemd ofwel voor de vleesproductie: om kalfsvlees en rood vlees te produceren.

De genetische vooruitgang gebeurt door een mix van kunstmatige inseminatie (KI) op vaarzen en koeien, door de aankoop van topstieren en de inzet van de beste eigen kweekstieren.

AvH: wat mij opvalt is het duurzaam karakter van uw landbouwbedrijf dat sterk inzet op het cyclisch gebruik van grond, energie en materialen en op het lokaal gebruik van de productie. Hoe gaat dit in zijn werk?

CM: ja, het evenwicht tussen landbouw en natuurlijke omgeving was reeds een belangrijke betrachting van mijn vader zaliger. In zijn stappen hou ik dezelfde koers aan. Ik vermeldde reeds dat het volledige teeltplan en dus het gebruik van de landbouwgronden ten dienste staat van onze veeteelt.

Voor de bemesting passen wij de historische potstalcultuur toe. De mest wordt in de potstal 'opgepot', d.w.z. op geregelde tijdstippen bedekt met nieuwe lagen stro. Als dit mengsel een bepaalde hoogte heeft bereikt, wordt de stal geleidigd. Deze goed aangestampte en gerijpte mest wordt dan verder verspreid over de gronden bestemd voor akkerbouw. Deze natuurlijke manier van werken zorgt er ook voor dat mijn bedrijf geen bedreiging vormt voor de omliggende dierlijke en natuurlijke waarden in het habitatrictlijngebied.

Op energetisch vlak is Blommerschot volledig zelfbedruipend door het plaatsen van 1.200 zonnepanelen op de grote oppervlakten van de staldaken.

De vleesproductie is volledig bestemd voor lokale consumptie en beperkt tot twee specifieke afnemers. Voor het vlees kan je terecht bij slagerij Van Looveren te Westmalle, als gerecht in het restaurant 'In de Wandeling', in buurgemeente Zoersel.

De voeding bestaat dus volledig uit eigen geteelde producten (gras, maïs, graan), maar recentelijk vonden we een lokale hoogwaardige eiwitbron, de bierdraf van het beste bier ter wereld, de trippel van de Abdij van Westmalle. Dit natuurlijk afval bestaande uit mout, hop en gist, gekookt in het grondwater van de paters is een perfecte aanvulling van het rantsoen. Trouwens, het vlees smaakt perfect met een blonde van Westmalle!

AvH: aan ondernemingszin geen gebrek! Welke uitdagingen voor Blommerschot ziet u in de toekomst verschijnen?

CM: een landgoed als Blommerschot moet meerdere functies kunnen omarmen en de erkenning hiervan wat ruimtelijke ordening betreft is van belang. De landbouw- en bosfunctie zijn alom gekend en erkend. Andere economische functies voor de vele gebouwen die het landgoed telt nog niet. Naast het landbouwbedrijf hebben wij nood aan nieuwe mogelijkheden om naar een volwaardige landgoedonderneming te evolueren.

Ook het natuurbeheer kan nu door private eigenaars verwezenlijkt worden en in dit habitatrictlijngebied kan het opnemen van een dergelijke verantwoordelijkheid een kans uitmaken. Wel moeten wij werken vanuit een gedeelde totale visie op het gebied. Hieraan zal Blommerschot zeker zijn steun verlenen.

AvH: Landelijk Vlaanderen helpt u graag met uw betrachtingen en in naam van onze leden bied ik u onze oprechte gelukwensen voor de voorbeeldfunctie die u zo goed opneemt. Hartelijk dank voor dit gesprek!

HUNTING
GENT®

21, 22 & 23
APRIL 2017

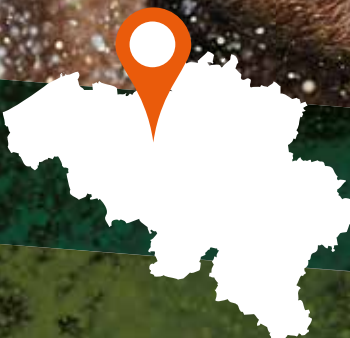
20STE EDITIE

Word nu lid
van HVV!
www.hvv.be

Nieuwe website

www.hunting-expo.com

Meer info: hunting@conceptum.eu

GENT - BELGIUM
FLANDERS EXPO
E40 - EXIT 14

DE BEURS VOOR JAGERS MET EEN PASSIE voor Wild, Jacht en Natuur

BOS

Auteur: Maurits de Groot, Projectcoördinator Particulier Bosbeheer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos - Bron: Bosactieplan, Bosforum

Bosforum

De weg naar de Toekomst voor Bos en Maatschappij

Het Bosforum groepeerde experts uit de bos- en houtsector en streeft naar een ambitieus multifunctioneel bosbeleid, gedragen door een evenwichtige toekomstvisie. Het Bosbeleid moet van de marge naar het centrum van de besluitvorming. Om dit te bewerkstelligen wordt er gewerkt aan een toekomstvisie voor Bos en Samenleving, geïnitieerd door het Bosforum, maar ondersteund door het Agentschap voor Natuur en Bos en een heleboel andere organisaties die in meer of mindere mate betrokken zijn bij het Vlaamse bos.

Voorgeschiedenis

Op 12 mei 2016 heeft het Bosforum, in aanwezigheid van minister Schauvliege, het Bosactieplan gelanceerd. Dit document is een analyse van een aantal grote uitdagingen voor het duurzaam beheren en benutten van het Vlaamse bos. Samen met het Boscharter wordt hiermee gestreefd naar sectoroverschrijdende samenwerking en een breed gedragen beleid.

Stand van zaken

Bijna een jaar later heeft de tijd niet stilgestaan. Het Bosforum is actief op zoek gegaan naar steunbetuigingen voor het initiatief bij Vlaamse organisaties die in meer of mindere mate betrokken zijn bij het Vlaamse bos. Op het moment van

schrijven hebben al 75 organisaties het Boscharter ondertekend! Deze steun toont niet alleen het grote draagvlak aan voor de inspanningen van het Bosforum, maar laat ook zien dat er een maatschappelijke behoefte is naar bos. Deze behoefte uit zich ook in een toenemende druk op onze bossen. Zowel recreatief als economisch worden er hoge eisen aan gesteld. Daarnaast bezit bos een intrinsieke waarde waardoor het, los van alles, dient om het natuurlijk ecosysteem te doen functioneren.

Tijdens de realisatie van de toekomstvisie wordt ingezet op een zo groot mogelijk draagvlak om te zorgen dat de visie aansluit bij de wensen van zowel de sector als de maatschappij. Om dit te verzekeren is er in 2016 een projectplan opgesteld dat vorm geeft aan

de aanpak om tot de toekomstvisie te komen. Het projectplan beschrijft onder andere het participatief project dat nodig is om de toekomstvisie maatschappelijk gedragen te laten zijn.

De opmaak van de toekomstvisie

Om tot een toekomstvisie te komen is het van belang dat de startsituatie goed wordt beschreven. Daarom wordt de situering van het huidige bosbeleid in Vlaanderen onderzocht. Daarnaast wordt er een beschrijving gemaakt van de huidige en verwachte megatrends in de samenleving. Op basis hiervan kan worden onderzocht welke verwachtingen de maatschappij heeft ten opzichte van het Vlaamse bos en hoe bosbeheerders hier, op basis van een stimulerend verdienmodel, maximaal op kunnen inspelen.

Het is van het grootste belang om tot een breed gedragen bosvisie te komen en dat alle sleutelactoren van bij het begin worden betrokken. Meer dan 20 verschillende organisaties, personen en administraties uit verschillende sectoren worden geïnterviewd. Op basis van deze interviews wordt er een eerste synthesetekst uitgewerkt die vervolgens wordt voorgelegd op een aantal thematische rondetafels. Deze rondetafels gaan in op de verschillende pijlers van het Bosforum: Bos voor Bio-economie, Bos voor Klimaat, Bos voor Biodiversiteit en Bos voor Gezondheid. Tot slot zal de toekomstvisie worden bediscussieerd op de slotconferentie eind 2017. Dit is een publiek moment, waarin alle betrokkenen bij het proces en een brede schare geïnteresseerden worden samengebracht. Het concept van de conferentie volgt de the-

matische opbouw van de rondetafels via open werkgroepen en culmineert in een plenaire zitting waar de resultaten van die besprekingen worden samengevat.

Het belang van Bos voor de Samenleving

40% van het terrestrische areaal van de Europese Unie bestaat uit bossen en andere boomrijke vegetaties, die van streek tot streek de grootst mogelijke verscheidenheid te zien geven. Door bebossing en natuurlijke successie is het EU-bosareaal de jongste decennia met ongeveer 0,4% per jaar toegenomen. Wereldwijd blijft het bosareaal evenwel afnemen. In de EU wordt momenteel slechts 60 à 70% van de jaarlijkse toename gekapt, zodat het met de houtvoorraad op stam in stijgende lijn blijft gaan. De prognoses van de lidstaten in het kader van landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw (LULUCF, land use, land-use change and forestry) wettigen echter de verwachting dat het exploitatiecijfer tegen 2020 met circa 30% zal zijn toegenomen ten opzichte van 2010 (Bron: de EU-Bossenstrategie).

Bomen en bossen vervullen cruciale diensten voor mens en maatschappij, en zijn essentiële steunpilaren van onze economie. Het zijn producenten van hout, een van de meest duurzame grondstoffen van onze planeet. Het zijn hotspots van biodiversiteit, een schaars en bedreigd goed in Vlaanderen. Ze bieden een uiterst kostenefficiënt tegengewicht aan de klimaatverandering. Ze dragen op zeer diverse manieren bij tot onze volksgezondheid, en zijn oases van rust in onze gejaagde samenleving.

Kortom, bossen blijven, ook naar de toekomst toe, hun belangrijke functies behouden. Het is onze verantwoordelijkheid als mensheid om hen te beschermen voor toekomstige generaties, en dit op een manier en met een intensiteit waarbij ze hun biologische diversiteit, productiviteit, regeneratiecapaciteit en vitaliteit behouden.

MILIEU

Auteur: Valérie Vandenabeele, Sr. Project Manager Natura 2000 & Policy Officer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos & Hubertus Vereniging Vlaanderen
Bron: Publicatie Kabinet van Marie Christine Marghem, Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling, 'Samen de economie doen draaien, dankzij de circulaire economie in ons land'.

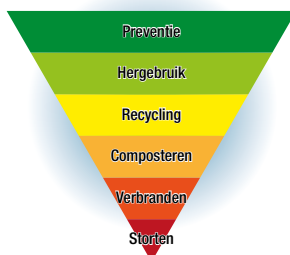
Op weg naar een circulaire economie

De transitie van een lineaire naar een circulaire economie is tegenwoordig een hot item dat overal zijn intrede doet. Tijd dus om ook in de Landeigenaar hieraan een introductie te wijden. Wat betekent circulaire economie nu juist en hoe kijkt men ertegenaan in de Vlaamse en Europese politiek?

Wat is circulaire economie?

Circulaire economie of ook wel kringloop-economie genoemd, verwijst naar een systeem waarbij eindige grondstoffen niet meer worden uitgeput en waarin reststoffen volledig opnieuw kunnen worden gerecycled om opnieuw in te zetten in het systeem. Het is zowel een economisch als industrieel systeem, dat erop gericht is producten, componenten en grondstoffen zo lang mogelijk binnen het systeem in omloop te houden, met aandacht voor de kwaliteit van het gebruik van die producten.

De stappen die men moet nemen om tot zo'n circulaire economie te komen, vinden we terug in de beginselen van de schaal van Lansink, een gekende standaard op het gebied van afvalbeheer. De 'ladder van Lansink' wordt ook al eens de 'afvalhiërarchie' genoemd en beschrijft in feite de prioritering van de beste verwerkingswijze. Zo start men logischerwijze met de preventie van afval en komt men als minst geschikte alternatief bij het storten (zie figuur 1).

Figuur 1: Ladder van Lansink

Waarom?

De wereld staat vandaag voor talrijke uitdagingen: klimaat, biodiversiteit, vluchtelingenproblematiek, sociale onzekerheid en ongelijkheid, financiële crisis, tekort aan grondstoffen, groeiende wereldbevolking, voedseltekort... Er doet zich tevens een evolutie voor op technologisch vlak. Deze problemen en evoluties spelen zich gelijktijdig af, waarbij de ene de andere zou moeten kunnen helpen. Als we willen dat België een land van technologisch en maatschappelijke innovaties blijft en onze technologie niet gaat lopen naar andere landen, moeten ze gestimuleerd worden! Dat onderschrijven ook ministers Marghem en Peeters.

Mondiale uitdagingen

Eind september 2015 hebben alle lidstaten van de Verenigde Naties 17 doelen vooropgesteld om de wereld tegen 2030 te verbeteren. De eerste 15 zijn gestoeld op de tripple P-benadering: people (sociaal), planet (ecologisch) en prosperity of profit (economisch). De laatste 2 voegen

Figuur 2: United Nations, Sustainabele Development Goals

nog 2 P's toe, die het globale kader weergeven: peace (vrede) en partnerschap (samenwerking). Zie figuur 2.

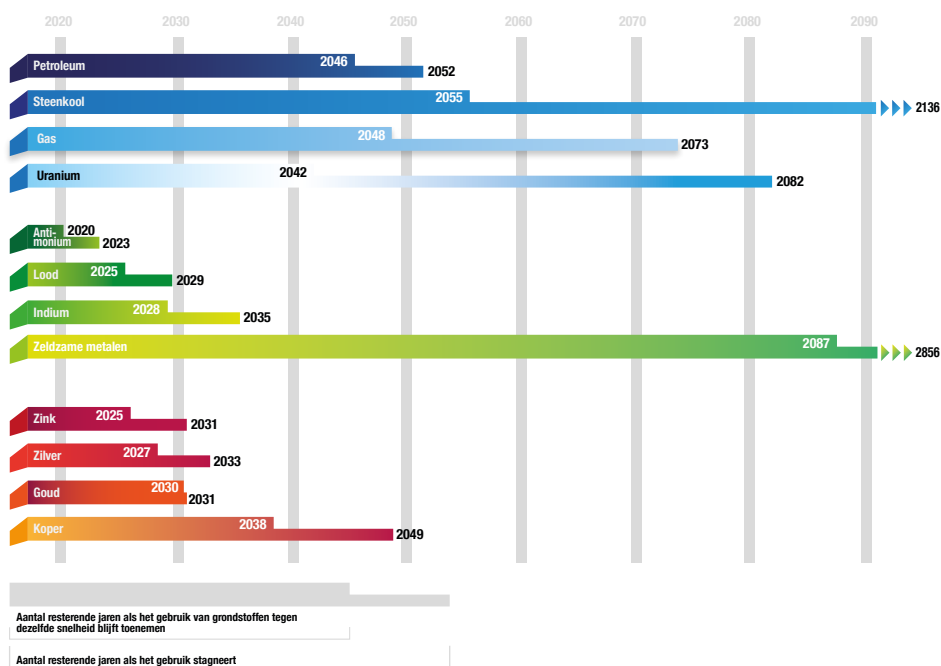
Een van die doelen draait rond circulaire economie, waarvoor de Europese Commissie ook een 'circular economy package' uitbracht. De circulaire economie draagt rechtstreeks of onrechtstreeks bij tot vele van de andere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

De natuurlijke hulpbronnen zijn beperkt en als we zo verder doen, zullen we tegen 2050 3 planeten nodig hebben om de wereldbevolking te voeden. Daarenboven zullen aan het huidige verbruikstempo diverse belangrijke grondstoffen tegen dan ook uitgeput zijn (petroleum, lood, zink, goud,... zie figuur 3.) Tegen 2030 zal de middenklasse wereldwijd toenemen tot 1,8 à 5 miljard. De koolstofarme transitie die nodig is om onze uitstoot van broeikasgassen en de klimaatopwarming te beperken, vraagt het gebruik van nieuwe soorten grondstoffen waarvan de productie en toegankelijkheid om economische, sociale, politieke of milieuredenen niet gegarandeerd zijn.

Vlaamse uitdagingen

Volgens een rapport van de Europese Commissie blinkt België op dit moment reeds uit in een aantal maatregelen rond circulaire economie. Zo benoemt het rapport het LIFE Belgian Nature Integrated Project (BNIP) dat ondersteuning biedt aan de uitvoering van Natura 2000, maar ook onze goede recyclage sinds 1990.

De Vlaamse regering voorziet in haar Visie 2050 een doorzetten van de transitie naar een circulaire economie als een van de zeven prioriteiten. Deze transitie kan

Figuur 3: Resterende jaren voor een aantal grondstoffen

Bron: US Geological Survey, Adroit Resources, World Bureau of Metal Statistics, International Copper - Study Group, World Gold Council, Minormetals.com, Roskill Nickel Report, Cordell et al (2009), Smil (2000), Silver Institute, World Nuclear Association, International Lead and Zinc Study Group, Wikipedia.

bijdragen tot het behalen van de Sustainable Development Goals (SDG) en de klimaatdoelstellingen. De uitdagingen zijn aanzienlijk. Tegelijkertijd zijn er heel wat opportuniteiten, niet enkel op ecologisch, maar ook op economisch en sociaal vlak.

Een efficiënter en zuiniger gebruik van hulpbronnen zal de druk op het milieu en op de maatschappij beperken. Een te intensief bodem- en grondstoffengebruik leidt tot vervuiling en verontreiniging, wat op zijn beurt weer leidt tot veranderingen van ecosystemen, verlies aan biodiversiteit en aantasting van voedselgewassen. Onze geïndustrialiseerde landen houden reeds op diverse wijze rekening met de milieu-impact, maar moeten ook nieuw geïndustrialiseerde of ontwikkelingslanden helpen hiermee.

Volgens een studie van minister Marghet in 2015 voor de chemische industrie, de voeding, de sectoren van machines en werktuigen en de automobielsector, zou de circulaire economie het mogelijk maken om tegen 2030 293 miljoen tot 1,2 miljard euro toegevoegde waarde te creëren. De ontwikkelingen in deze vernieuwde sectoren biedt kansen om sommige jobs te herlokalisieren en nieuwe banen te creëren o.a. met hoge meerwaarde door het ontwikkelen van nieuwe technieken en van transactie- en dienstenplatforms. Er zouden daarbij tegen 2030 3.700 tot 11.600 rechtstreekse jobs gecreëerd worden binnen die sectoren.

LANDBOUW

Auteur: Jurgen Tack, algemeen directeur Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Inwerkingtreding van het GLB

Het belang van landbouw

In een ver verleden was de mens een jager-verzamelaar. Hij trok in kleine groepen rond en verzamelde vruchten en jaagde op dieren om te voorzien in zijn voedingsbehoefte. Dit bracht heel wat onzekerheid met zich mee. Al snel in zijn evolutie ging de mens dan ook op zoek naar een meer stabiele situatie. Hier ontstond de landbouw. Intussen is landbouw onlosmakelijk verbonden met ons leven. Veel van wat wij dagelijks consumeren en gebruiken, van melk, brood, vlees, groenten en wijn tot onze kledij en snijbloemen, is afkomstig van de landbouw.

Anderzijds worden vandaag veel grotere eisen gesteld aan landbouwers dan in het verleden. Landbouwers zorgen niet alleen meer voor kwaliteitsvolle en veilige voeding, we verwachten van hen ook dat ze het natuurlijke landschap behouden, de klimaatverandering helpen aanpakken en zorgen voor diversiteit in de landbouw.

Het GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid)

Na de ondertekening van het Verdrag van Rome in 1957 ontstond de Europese Economische Gemeenschap (EEG), de voorloper van de Europese Unie. Het ontstaan van de EEG is onlosmakelijk verbonden met het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Het GLB was immers voor vele Europese landen een voorwaarde om te praten over een meer

eengemaakte Europese markt.

In artikel 33 van het Verdrag van Rome werden de doelen van het landbouwbeleid vastgelegd:

- een toename van de landbouwproductiviteit door het bevorderen van technische vooruitgang;
- de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren;
- stabiliseren van de markten;
- de voedselvoorziening veilig stellen;
- het verzekeren van redelijke prijzen voor de verbruikers.

Deze doelstellingen werden in latere verdragen nooit aangepast.

In 1962 trad het GLB in werking. Er werden voor de gemeenschappelijke landbouwmarkt drie principes vastgelegd:

- eenheid van de markt: een vrij verkeer van landbouwproducten binnen de Europese Gemeenschap;
- bescherming van Europese producten;
- financiële solidariteit: de landbouwuitgaven zijn niet langer nationale uitgaven, maar worden op EG-niveau gedaan.

De overschotten werden bij het grote publiek bekend onder de naam *boterberg, melkplas en wijnzee*.

In de praktijk kregen de producenten van landbouwproducten voor hun producten gegarandeerde minimumprijzen. Eventuele overschotten werden opgekocht. In de beginfase was dit beleid zeer succesvol maar al snel kwamen ook minder

aangename kanten tevoorschijn: grote overschotten en uit de hand lopende budgettaire kosten. De overschotten werden bij het grote publiek bekend onder de naam *boterberg, melkplas en wijnzee*. Deze overschotten werden gedumpt in ontwikkelingslanden die niet langer in staat waren om te concurreren tegen de goedkope Europese landbouwproducten.

Sinds de oprichting in 1962 is het GLB regelmatig bijgestuurd in functie van nieuwe maatschappelijke uitdagingen. In juni 2013 sloten de EU-instellingen een akkoord over een belangrijke bijsturing van het GLB. Doelstelling was een betere ondersteuning van de landbouwer bij het realiseren van enkele belangrijke uitdagingen:

- het veiligstellen van de voedselvoorraad in Europa;
- het beschermen van het leefmilieu;
- het behoud van de vitaliteit van het platteland.

De hervorming werd niet alleen voorgesteld aan experts maar alle Europese burgers kregen de mogelijkheid om te reageren op de nieuwe plannen.

De Europese Unie telt 500 miljoen veeleisende consumenten. Ze rekenen allemaal op een voldoende grote voorraad aan voedzame en gezonde landbouwproducten en dit aan een betaalbare prijs.

Onze voedselvoorraad veiligstellen

De Europese Unie telt 500 miljoen veeleisende consumenten. Ze rekenen allemaal op een voldoende grote voorraad aan voedzame en gezonde landbouwproducten en dit aan een betaalbare prijs. Het GLB heeft naast kwantiteit ook de nodige aandacht voor kwaliteit en diversiteit. Het wil daarbij het nodige respect hebben voor de veelheid aan landbouwtradities binnen Europa. Daarom dat het GLB de verschillen tussen de landbouwopbrengsten in verschillende EU-landen en -regio's tracht te verkleinen. Het doet dat door een veelheid aan landbouwbedrijven te ondersteunen: grote, kleine en familiale bedrijven, traditionele landbouw en biologische landbouwbedrijven.

Omdat de wereldbevolking blijft groeien moet ook de voedselproductie verder omhoog. Er is evenwel geen of weinig ruimte meer om in Europa de landbouwoppervlakte te vergroten. Een stijging in de landbouwproductie is enkel mogelijk door een toename van de productiviteit. Daarom financiert de Europese Commissie ook onderzoek en technologieontwikkeling met het oog op productiviteitsgroei.

Ecosysteemdiensten

Het efficiënt en effectief gebruik van grondstoffen is een noodzaak wanneer we op een duurzame wijze landbouw willen bedrijven. Het vernieuwde GLB ondersteunt landbouwers wanneer ze

Het GLB in Vlaanderen

Het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) is sinds 1 januari 2015 ook in Vlaanderen in werking getreden. Er werd een ruime set aan beheerovereenkomsten uitgewerkt gaande van akker- en weidevogelbeheer, perceelrandenbeheer, ... Een volledig overzicht van de mogelijke beheerovereenkomsten en de bijhorende vergoedingen kan u vinden op de website van de Vlaamse Land Maatschappij (VLM): <https://www.vlm.be/nl/themas/beheerovereenkomsten>

Vanaf 2016 zijn ook de randvoorwaarden voor erosie aangepast. Landbouwers krijgen sindsdien een keuzemenu van erosie-bestrijdende maatregelen. Deze maatregelen zijn niet uitsluitend brongericht maar ook deels effectgericht (bv. de aanleg van grasstroken). De nieuwe regels zijn dus een 'én-én-verhaal' waarin alle betrokken landbouwers een keuze kunnen maken die past in de eigen bedrijfsvoering. Landbouwers kunnen de potentiële erosiegevoeligheid van hun percelen raadplegen via de online bodemverkenner op de website van Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV).

inspanningen doen voor het behoud van ons leefmilieu en de biodiversiteit. Binnen het GLB werden daartoe twee pijlers opgezet. Pijler 1 is gebonden aan landbouwproductie in de strikte zin. Pijler 2 is gekoppeld aan duurzame en milieuvriendelijke praktijken zoals de diversificatie van gewassen, weide- en akkervogelbeheer, groene stroken en natuurontwikkeling in landbouwgebied. Sinds 2015 wordt 30% van het totale GLB-budget besteed aan acties binnen pijler 2. Voor de ondersteuning van de biolandbouw zijn er nog bijkomende subsidies.

In Europa is de landbouw- en agrov voedingsindustrie goed voor 46 miljoen banen en 6% van het Europese bbp.

De vitaliteit van het platteland behouden

Het GLB besteedt ook aandacht aan de mensen die wonen op het platteland. In Europa is de landbouw- en agrov voedingsindustrie goed voor 46 miljoen banen en 6% van het Europese bbp. Daarmee is het een heel belangrijke factor van onze economie. Maar slechts een kleine groep van jonge mensen vindt landbouw een aantrekkelijke sector om in te werken. Dat verklaart meteen waarom slechts 6% van de landbouwers

momenteel jonger is dan 35 jaar. Het nieuwe GLB wil de landbouw opnieuw aantrekkelijk maken door landbouwbedrijven subsidies aan te bieden om te moderniseren en te diversifiëren. Zo wil men graag dat landbouwers niet alleen investeren in voedselproductie maar ook in aan het platteland gekoppelde activiteiten zoals toerisme.

Hoe moet het toekomstige landbouwbeleid er uitzien?

Sinds de laatste hervorming van 2013, maar die in de praktijk pas is ingegaan in 2015, is er heel wat veranderd (Bron: Departement Landbouw en Visserij, Vlaamse Overheid):

- De landbouwprijzen zijn fors gedaald en de markt is onzekerder geworden onder invloed van macro-economische factoren en geopolitieke spanningen die een duidelijke langetermijnplanning in de weg stonden.
- Bij de handelsbesprekingen is de nadruk duidelijk verschoven van multilaterale naar bilaterale akkoorden, waardoor offensieve en defensieve belangen zorgvuldig tegen elkaar moeten worden afgewogen, vooral in bepaalde gevoelige sectoren.
- De EU is nieuwe internationale verplichtingen aangegaan, vooral op het vlak van klimaatverandering (via de 21e Vergadering van Partijen, COP 21) en duurzame ontwikkeling in het algemeen (via de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen van de VN). Bovendien heeft zij te maken met andere geopolitieke ontwikkelingen, zoals grootschalige migratie.

Deze veranderingen hebben geleid tot een fel publiek debat over de vraag of de hervorming van 2013 wel zou volstaan om een goed evenwicht te vinden tussen steun voor de landbouw, economische vooruitzichten voor de landbouw en het platteland, zorg voor het milieu (zoals vergroening), klimaatbescherming en duurzame en veilige voedselproductie. Nieuwe mogelijkheden in de zorg, handel, bio-economie, kringlooeconomie en digitale economie verdienen eveneens nadere beschouwing.

De Europese Commissie bekijkt de noodzaak voor een bijkomende hervorming in de komende maanden, maar wil daarbij graag weten hoe de Europese burgers hierover denken. Daartoe heeft de Europese Commissie een consultatie online gezet met een 30-tal vragen die nagaan hoe u denkt over het landbouwbeleid. Er worden vragen gesteld over de doelstellingen van het landbouwbeleid, de directe steun, de generatiewissel, duurzaamheid in de landbouw... De antwoorden op deze vragen zullen het Europese landbouwbeleid na 2020 mee helpen vormgeven. Dit lijkt nog veraf, maar de voorbereidingen zijn alvast begonnen. Het Europese landbouw- en plattelandontwikkelingsbeleid omvat immers veel verschillende steunmaatregelen, denk maar aan de directe inkomenssteun, de zoogkoeienpremie, investeringssteun (VLIF), agromilieumaatregelen, bedrijfsadviesdiensten (KRATOS), marktinterventie, crisismaatregelen.... Zijn deze nog wel nodig? Moeten we eerder productie ondersteunen of willen we toch eerder in ecosysteemdiensten, milieu en natuur investeren?

Door te antwoorden op deze vragen, kunt u mee vorm geven aan het toekomstige beleid. Laat uw stem horen en neem deel aan de enquête tot en met 2 mei 2017. In de eerste twee weken kreeg de Europese Commissie reeds meer dan 10.000 reacties.

Het is belangrijk dat u uw stem laat horen. Private eigenaars hebben immers specifieke wensen naar het GLB. We willen een goed samengaan tussen economie en ecologie. Landelijk Vlaanderen brengt alvast de mening van de Vlaamse land-, bos- en natuureigenaars bij elkaar om vanuit de organisatie een antwoord te geven. Op basis van de Vlaamse eigenaarsvisie zullen we ook meewerken aan het antwoord van de European Landowners' Organization (ELO). Ook in de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen participeren we actief aan de adviesverlening hierover.

Maar ook dan blijft het belangrijk dat u ook uw stem laat horen. Niet zeker wat te antwoorden op bepaalde vragen? U kunt deze blanco laten of u kunt gerust contact met ons opnemen. Dan informeren we u graag hoe wij de toekomst zien. U vindt de enquête van de Europese Commissie op: <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/FutureCAP> (kies rechtsboven de taal Nederlands)

MEERSMAN & VAN KEER

ADVOCATENASSOCIATIE
ASSOCIATION D'AVOCATS

Specialisaties

- > Landbouwwet en de Pachtwet
- > Milieurecht - Milieuvergunningen
- > Eigendomsrecht - Erfdienstbaarheden
Recht van uitweg
- > Bouwrecht - Stedenbouwkundige
vergunningen
- > Dieren: Koop - Verkoop - Aansprakelijkheid
- > Erfrecht en overdracht van het
familiale landbouwbedrijf

www.adv-mvk.be
Tel. 09 225 80 30

Willem Tellstraat 22, B-9000 GENT
Fax 09 225 73 26 - meersman.vankeer@adv-mvk.be

AGRILAND

U bent als eigenaar op zoek naar een aantrekkelijke, klare, transparante en vooral begrijpbare formule voor landbouw op uw gronden? Dan is Agriland NV voor u de beste partner.

Ons doel is niet uitsluitend een financiële optimalisatie te verzekeren, maar ook de band tussen de eigenaar, zijn land en de landbouwwereld te onderhouden. We ondersteunen de vergroening, de lokale werkgelegenheid en vertegenwoordigen u bij de overheid. Kortom, een duurzame en maatschappelijk verantwoorde landbouw.

De beste zorg voor uw grond krijgt u van Agriland NV. Meer info op www.agriland.be

Agriland NV // Avenue Pasteur 23 - 1300 Wavre // tel. +32 10/232 906 // fax +32 10/232 909 // e-mail: agriland@skynet.be

OVERWATER

Rentmeesterskantoor

ONZE DIENSTEN VOOR UW HOLLANDS GRONDBEZIT

Rentmeesterschap: Wij kunnen voor u de pacht- en financiële administratie verzorgen en houden contact met de pachter.

Aan- en verkoop landbouwgrond: Als u uw grondbezit wilt uitbreiden kunnen we voor u aankopen. Ook voor het verkopen van uw percelen die verpacht zijn, kunt u bij ons terecht.

Taxeren: Voor het bepalen van de waarde kunnen wij voor u een taxatie uitvoeren, bijvoorbeeld voor een boedelverdeling.

KERKSTRAAT 54
3291 AM STRIJEN
ZUID-HOLLAND
NEDERLAND
T +31 78 674 94 32
WWW.OVERWATER.NL

Rentmeester RNV

Voor meer informatie of een afspraak

Neem contact op met de heer Pieter Kerkstra, +31 78 674 94 32 of stuur een e-mail naar p.kerkstra@overwater.nl.

KENNIS, ADVIES EN UITVOERING

'Overwater is sinds 1804 gevestigd in Strijen, zo'n drie kwartier rijden vanaf Antwerpen'

LANDBOUW

Auteur: Landelijk Vlaanderen

Toegang tot landbouwgrond in Europa

De prijzen voor landbouwgrond gaan de hoogte in en de druk op landbouwgrond door andere gebruiken (milieu, recreatie, industrie, verharding etc.) neemt systematisch toe. Speculanten werpen zich op de grondenmarkt waardoor jonge landbouwers en andere ondernemers het steeds moeilijker hebben om toegang tot land te verkrijgen om hun activiteiten uit te oefenen.

Problematische oplossingen

In verschillende landen rijzen gevaarlijke eenzijdige oplossingen. Dat is o.m. het geval in Frankrijk waar het parlement de Sapin 2-wet heeft goedgekeurd, die Franse familiebedrijven moet beschermen tegen (buitenlandse) investeerders. Men maakt er gebruik van de zogenaamde SAFER's (Sociétés d'aménagement foncier et d'établissement rural – Verenigingen van grondexploitatie en landelijke vestiging) die transacties van landbouwgrond kunnen weigeren. De SAFER's zijn een soort vastgoedbureau-vzw's, opgericht onder de landbouwwet van 1960, met als initieel doel de reorganisatie van landbouwexploitaties in functie van een meer productieve landbouw en met de bedoeling om jonge landbouwers op gang te helpen. De vereniging evolueerde echter mee met het beleid naar een duurzaam en generaal landbouwbeleid, waarbij landbouwgronden wijder worden ingezet dan enkel voor landbouwdoeleinden. Daarom beschermen ze nu ook het milieu, landschappen en water en ondersteunen regionale en lokale openbare diensten in hun landprojecten. De SAFER's krijgen van de overheid een voorkooprecht, waardoor zij gronden kunnen kopen in de plaats van de initiële koper en terug kunnen verkopen aan een andere koper, wiens objectief beter overeenkomt met de doelen van SAFER! De SAFER's worden systematisch op de hoogte gebracht van elke verkoop door de notarissen.

Het systematische voorkooprecht en de mogelijkheid om grond te herverdelen naar eigen goeddunken druist in tegen

elk principe van de vrijemarkteconomie. Investeerders en private grondeigenaars worden hierdoor afgeschrikt. De verstoring van de markt die hierdoor ontstaat leidt bijna automatisch tot onrealistische marktprijzen waarbij geen van de betrokken partijen voordeel haalt. Bovendien druist het in tegen elk principe van de Europese vrije markt en leidt het tot grote onzekerheid bij landbouwers die hun bedrijf wensen uit te breiden

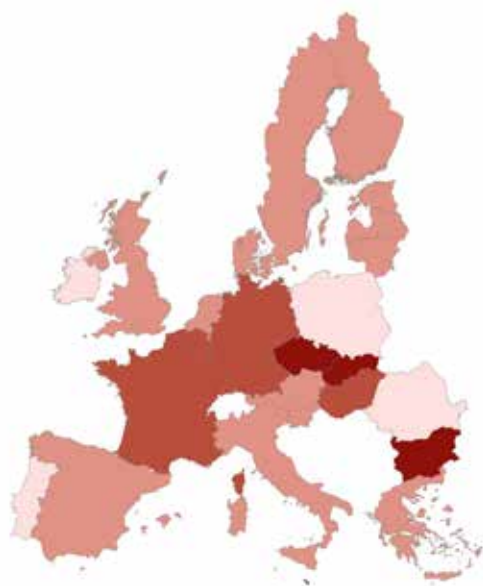
Naar aanleiding van deze problematiek werd op het Europees Parlement in Brussel door de 'Biodiversity, Hunting and Countryside' Intergroup een debat gehouden om van mening te wisselen rond deze problematiek.

De uitgangspunten voor een oplossing

Voorzitter Annie Schreijer-Pierik, zelf landbouwer en landbouwondernemer en sinds 2014 Europees Parlementslid (actief in de Comités voor Milieu, Publieke Gezondheid en Voedselveiligheid; voor de Visserij en voor Landbouw en Landelijke Ontwikkeling) opent het debat met de stelling dat het belangrijk is dat we het zelfbeschikkingsrecht op onze gronden kunnen houden. In haar thuisland Nederland, maar ook overal in Europa hebben landgoedeigenaren steeds het evenwicht gehouden door een multifunctioneel landgebruik.

Vladimir Urutchev is Europees Parlementslid en schaduwrapporteur van het rapport 'State of play of farmland concentration in the EU: how to facilitate the access to land for farmers'. Hij onder-

Copyright tabel en figuren:
Bron: Swinnen, J., Van Herck, K. and L. Vranken, 2016, "The diversity of land markets and regulations in Europe, and (some of) its causes", *The Journal of Development Studies*, 52 (2), 186-205

0% - 25%
26% - 50%
51% - 75%
76% - 100%

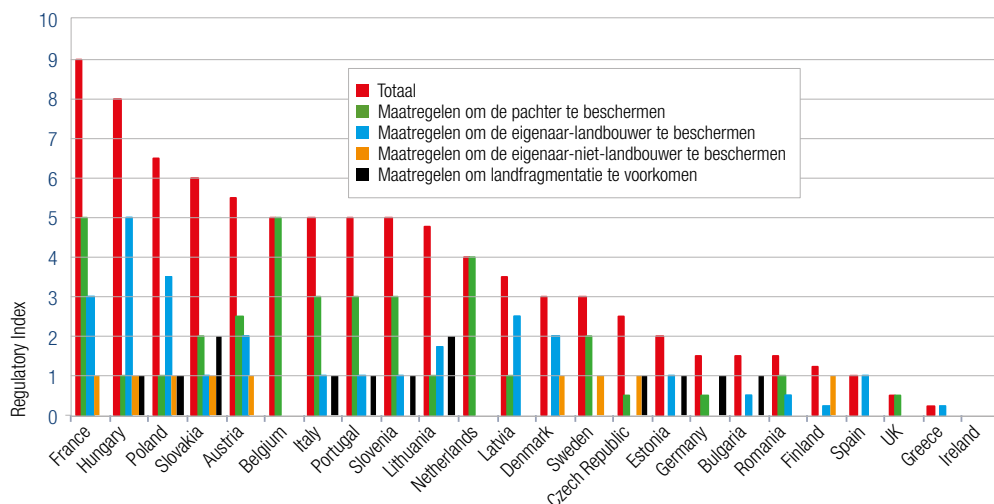
Figuur 1: Percentage verpacht land in 2007 in de Europese Unie.

schrijft het belang van de landbouw als voornaamste voedselbron maar erkent de druk van overexploitatie, bodemuitputting, niet-landbouwgebruik en klimaatverandering. In het rapport wordt gedrukt op het belang van transparante data over de nationale markten om zo grootschalige speculatie te voorkomen. Het rapport vraagt aan de Europese Commissie om de lidstaten te voorzien van handleidingen en criteria. De middelen van Europa moeten gaan naar de jonge landbouwers en ondernemers en moeten gelinkt worden aan activiteiten in plaats van aan eigendom.

Speculatie

Thomas Wiedmann, voormalig rechter en nu werkzaam voor de Europese Commissie (EC) voor het DG Financiële Stabiliteit, Financiële Diensten en Kapitaalmarkt Unie licht de visie van de EC toe rond de eenheidsmarkten en hun impact op landbouwgrond. Door de prijsstijging wordt investeren in landbouwgronden interessanter, zeker in Oost-Europa waar de gronden nog goedkoop zijn.

Uit vrees dat die gronden zullen worden weggekaapt door beleggers hebben een aantal landen een wetgeving goedgekeurd die de aankoop van landbouwgrond beperkt.

Figuur 2: Verschillen in regulering op de (landbouw)grondmarkt.

Dergelijke wetgeving is volgens de EC in strijd met de eenheidsmarkt: ze zijn disproportioneel en discriminerend. Hij drukt erop dat de EC nooit het doel in vraag heeft gesteld, maar de restricties moeten wel gelinkt zijn aan een publiek belang (wat mogelijk is) en in verhouding zijn met het beoogde doel. Landbouwgrond is kapitaal en vrij verkeer van kapitaal is een van de pijlers van de een-gemaakte markt. In principe mogen er dus geen beperkingen opgelegd worden op buitenlandse investeringen.

Zo is een discriminatie op **woonplaats** (men moet inwoner van het land zijn om land te verwerven) onevenredig ten opzichte van het doel om speculatie tegen te gaan.

Er zijn andere middelen om de publieke belangen te behartigen (subsidiëring en taxatie) of om speculatie te verminderen (speculatietaks). Er is behoefte aan het reguleren van de grondenmarkt, maar ook buitenlandse investeringen kunnen een positief effect hebben.

Verpachten of niet?

Professor Liesbet Vrancken van de KU Leuven deed een studie naar het gedrag van voedselconsumenten, landbouwproducenten en landgebruikers en de verschillende regelgevingen in Europese landen. Ze drukt op het feit dat de toegang tot landbouwgronden niet louter gekoppeld is aan de verwerving ervan. Ook het pachten van gronden kan immers voordelen opleveren. Zo heeft pacht het voordeel dat je meer liquiditeit overhoudt voor andere investeringen

(tractor, stal etc.). In de USA zien we dat vele landbouwers opteren voor een mix van beide formules. Pacht mag dan ook niet uit het oog verloren worden als men nadenkt over manieren om de toegang tot land voor landbouwers te verbeteren!

Als we kijken naar de verschillende grondmarkten, merken we op dat die niet gecorreleerd kunnen worden aan geografie of industriële geschiedenis (zie figuur 1).

De manier waarop land uitgewisseld en gereguleerd wordt is ook verschillend van land tot land. In de studie werden diverse parameters bekeken op basis van wetgeving die eigenaar, eigenaar-landbouwer of pachter beschermt. Het ene land is daarbij al zwaarder gereguleerd dan het andere (zie figuur 2).

De geschiedenis van het landrecht in Europa

Als men naar de geschiedenis van West- en Centraal-Europa kijkt, ziet men dat het landrecht zijn huidige vorm heeft gekregen in de 19e eeuw en bij het begin van de 20e eeuw: grote eigenaars met veel macht t.o.v. kleine landbouwfamilies met weinig macht, perioden van sociale onrust, etc. Politici werden zich bewust dat de situatie van kleine landbouwers moest worden verbeterd. Dit resulteerde tot 2 mogelijkheden: pachters konden eigenaars worden (bv. Denemarken en Ierland) of verbeteren van de pachtmogelijkheden (bv. België, Nederland en Frankrijk).

Tabel 1: Verschil in grondmarktontwikkeling in een patroon A (kapitaalintensieve landbouw) en B (arbeidsintensieve landbouw).

	patroon A		patroon B	
Voorbeelden	Tsjechische Republiek en Slowakije		Polen en Roemenië	
Aandeel land verpacht (%)	Hoog	86%	Laag	19%
Aandeel land gebruikt door rechtspersonen (%)	Hoog	99%	Laag	55%
Aandeel landbouw in tewerkstelling per land (%)	Laag	11%	Hoog	27%
Landhervorming / fysische verdeling eigendom	Restitutie		Verdeling in percelen / restituties / geen	
Landbouwfactor intensiteit (Arbeid/land ratio)	Kapitaal-intensieve landbouw	0.13	Arbeidsintensieve landbouw	0.23

De gevolgen vandaag in West-Europa

In heel wat landen hebben die reglementeringen ervoor gezorgd dat landbouwers toegang kregen tot land. Vandaag heeft de strenge pachtwetgeving in West-Europa evenwel een averechts effect. In Nederland is de pacht gedaald van 60% in de jaren 50 tot 25% vandaag. In België zien we een verschuiving van de lange-termijnpacht binnen de landbouw naar een korte termijn verhuring van gronden resulterend in verpaarding en vertuining van het Vlaamse platteland. We zien ook in Vlaanderen dat landeigenaars minder graag verpachten. De lange periodes en de mogelijkheden voor landbouwers om de gronden naar eigen inzet in te zetten leiden tot het gevoel de grond niet langer in zijn bezit te hebben.

De gevolgen vandaag in Centraal- en Oost-Europa

Daar is toegang tot land sterk gelinkt aan de erfenis van het communistisch regime en de postcommunistische hervormingen. Er zijn grote verschillen per land

in privatisering, technologie en tewerkstelling. In tabel 1 zien we het verschil tussen kapitaalintensieve landbouw (met een klein tewerkstellingsaandeel, waarbij een groot deel in rechtspersonen zit en gebruik wordt gemaakt van pachtformules) en de meer arbeidsintensieve benadering (met een lager pachtaandeel, waar het land werd teruggegeven en verdeeld aan de vroegere eigenaars).

In Centraal- en Oost-Europa ziet men veel kleine eigenaars en een hoge fragmentatie van de landeigendom. Er is een landgebruiksconcentratie door pacht die de efficiëntie en gelijkheid verhoogt. Maar, we zien in nieuwe lidstaten ook meer boerderij-rechtspersonen die de markt sterk kunnen domineren. Ze betalen lagere prijzen en hebben langere pachtcontracten, waardoor ze land blokkeren en hun macht gebruiken om invloed uit te oefenen op de markt.

Conclusie voor de toekomst

Men moet opletten met de machtsbalans tussen eigendom en pacht, die erg verschillend is waar kleine pachter huren van grote eigenaars of grote pachters huren bij vele kleine eigenaars. De impact van de regulering zal daar verschillend zijn. Men kan dus niet zomaar een systeem van een ander land overnemen.

De problematiek van toegang tot land voor landbouwers is dus complex en sterk verschillend binnen de verschillende lidstaten van Europa. Ook in Vlaanderen is er vraag naar aanpassing van bestaande systemen. Zo zijn zowel de landbouworganisaties als Landelijk Vlaanderen vragende partij voor een herziening van de pachtwetgeving in Vlaanderen.

OPINIE

Bron: Oost-Vlaamse Bosgroepen, De Bosbode, februari 2017

De jacht op houtkachels: weg met brandhout?

Is hout stoken echt zo ongezond? We krijgen de laatste maanden regelmatig negatieve berichten te horen over houtverbranding. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) hanteert sinds kort zelfs een stookadvies (samen met het smogalarm) op dagen dat er veel fijn stof in de lucht zit. Dan wordt aangeraden om geen hout te stoken als bijverwarming of voor de gezelligheid. Veel mensen vragen zich daarom af of ze hun kachel nog mogen aansteken. Want we willen natuurlijk allemaal bijdragen aan een gezondere leefomgeving.

Maar is het dan echt zo vervuילend? Ja, hout stoken kan ongezond zijn, als je op een mistige, windstille dag vervuילd, vochtig en uitheems hout in een oude, slecht geventileerde kachel steekt. Maar enige nuance is wel op zijn plaats: bij correct gebruik is een houtkachel een uitstekend milieuvriendelijk alternatief voor fossiele brandstoffen.

“Houtkachels grootste bron fijn stof”, blokletteren de kranten met de regelmaat van de klok tijdens de koude wintermaanden. Soms lijkt het wel alsof de Vlaamse overheid een heksenjacht begonnen is tegen de eigenaars van houtkachels, en met uitbreiding ook de bouseigenaars en de houtverkopers. De cijfers die de VMM communiceert zijn dan ook niet min: houtverbranding in Vlaanderen is verantwoordelijk voor 35% van de totale uitstoot van fijn stof, plus nog een flink percentage aan kanker-verwekkende stoffen zoals dioxines en PAK's. Het is zelfs zo dat 4 uurtjes de kachel aansteken even erg is als 600 km met een bestelwagen rijden [1]. Reden genoeg dus voor paniek? Helemaal niet!

Stoken met brandhout is helemaal geen slechte manier van verwarmen. Bomen nemen tijdens hun groeiproces naast CO₂, nog heel wat schadelijke stoffen op uit de lucht. Deze stoffen worden vervolgens vastgelegd in het hout. Onderzoek toonde aan dat de stadsbomen in Leuven zo jaarlijks 5 ton fijn stof uit de lucht zuiveren [2]. Bij de verbranding van hout komt ook alleen maar vrij wat eerder door de boom is opgenomen, daarom wordt het stoken van brandhout als klimaatneutraal beschouwd.

Bij correct gebruik is een houtkachel een uitstekend milieuvriendelijk alternatief voor fossiele brandstoffen..

Als je daarbij nog kiest voor lokaal hout, bv. uit je eigen bos, dan is de CO₂-uitstoot op die manier heel beperkt. Maar liefst 86% minder, als je vergelijkt met hout dat bv. afkomstig is uit Oost-Europa [3]. Om het gebruik van lokaal hout zo veel mogelijk aan te moedigen, organiseren de Vlaamse bosgroepen elk jaar een brandhoutverkoop. Wie handig is met de kettingzaag, kan zijn eigen brandhout uit een bos in de buurt zagen. Daarnaast hebben de bosgroepen ook veel aandacht voor duurzaam beheerde bossen: voor elke gekapte boom wordt een nieuwe boom geplant, met respect voor de diversiteit van de inheemse boomsoorten. Dat maakt van hout een perfecte, hernieuwbare energiebron. En last but not least: steek droog – bij voorkeur →

Wie zijn de bosgroepen?

De bosgroepen zijn vzw's die de private bosteigenaars ondersteunen bij het beheer van hun bos. Elke bosteigenaar kan gratis en vrijblijvend aansluiten bij de bosgroepen. Hij of zij krijgt er advies, informatie en hulp bij de bosadministratie. Daarnaast coördineren de bosgroepen ook de beheerwerken en organiseren ze opleidingen en excursies. Op die manier streven ze naar duurzaam bosbeheer in Vlaanderen met gezonde bossen, meer en betere natuur, recreatie en houtproductie.

De bosgroepen vertegenwoordigen meer dan 12.000 leden met een gezamenlijke oppervlakte bos van 55.000 hectare. Dat maakt van de bosgroepen een van de belangrijkste spelers inzake bosbeheer in Vlaanderen.

Meer informatie of lid worden? Ga dan naar www.bosgroepen.be

geïmpregneerd hout. Daarin zitten lijmstoffen, die bij verbranding veel schadelijke stoffen vrijgeven.

Steek droog – bij voorkeur natuurlijk gedroogd hout in je kachel met een hoge calorische waarde.

Willen we de luchtvervuiling verminderen, dan moeten we uiteraard verder kijken dan alleen het brandhout. Zo moet je ten eerste een duidelijk verschil maken tussen de open haard en de houtkachel. Een houtkachel heeft sowieso een veel hoger rendement dan een open haard, dus daar gaat de voorkeur naar uit. Maar nog veel belangrijker is de ouderdom van kachel, want oudere toestellen stoten veel meer uit. Volgens de beroepsvereniging Agoria-CIV, die de fabrikanten van kachels vertegenwoordigt, zou de uitstoot van fijn stof fel verminderen als iedereen moder-

Wat is fijn stof?

Fijn stof bestaat uit heel kleine deeltjes die aanwezig zijn in de lucht. We spreken meestal over PM10 en PM2,5. Dat staat voor deeltjes die kleiner zijn dan 10 of 2,5 µm (duizendsten van een millimeter). Omdat ze zo klein zijn, kunnen ze diep doordringen in de longen en schadelijk zijn voor de gezondheid. Als je iets hoort over fijn stof, gaat dat meestal over PM10. De belangrijkste bronnen van dat fijn stof zijn het verkeer, de land- en tuinbouw, de industrie en de huishoudens. [6]

Waar moeten we op letten?

1. Kies voor lokaal, duurzaam hout dat op een natuurlijke manier gedroogd is. Vermijd absoluut vervuild brandhout!
2. Gebruik een moderne houtkachel met een hoog rendement.
3. Controleer of je goed stookt: een goed vuur geeft gele, gelijkmatige vlammen. Zie je oranje vlammen en donkere rook, dan is de verbranding onvolledig.

natuurlijk gedroogd hout in je kachel met een hoge calorische waarde. Nat hout zorgt voor een onvolledige verbranding en geeft meer as en fijn stof in de lucht. Kies ook voor hardhout zoals haagbeuk, eik, beuk en es. Dit brandt langer en geeft dus ook meer warmte. Loofhout geeft de voorkeur boven naalddhout (meer roetafzetting in je schoorsteen). Absoluut te vermijden is geïmpregneerd, behandeld of

ne toestellen met een hoog rendement zou gebruiken. Wel tot 90%, volgens Europese studies [4] en volgens een studie van het VITO (Vlaamse Instituut voor Technologisch Onderzoek) [5]. Bovendien zou het fijn stof uit moderne houtverbranding 5 maal minder toxisch zijn en wordt het 16 maal sneller weer uitgeademd, omdat het eerder mineraal is van aard en nagenoeg geen koolwaterstoffen bevat. Zorg ook voor een goede, gelijkmatige verbranding van het hout door een goed onderhouden en geventileerde kachel. En let op bij mistig en windstil weer, want dan blijft de rook in en rond je huis hangen. Maar dat geldt evengoed voor andere luchtvervuiling zoals uitlaatgassen en uitstoot van de industrie.

Wat kunnen we nog meer doen? Zorgen voor meer bos, houtkanten en stadsbomen, om de effecten van onze verwarming op te vangen, want meer groen zuivert de lucht. En daar zetten de Vlaamse bosgroepen en de private bosteigenaars ook volop op in, via het bebossen van gronden en het duurzaam beheer van bos. Daarin spelen ze al jaren een actieve rol in Vlaanderen. In het Klimaatakkoord van Parijs (2015) vormen bossen en bomen een belangrijk deel van de oplossing

tegen de klimaatverandering. Bossen nemen immers veel CO₂ op en kunnen op die manier de opwarming van de aarde een stuk tegengaan. Tegelijk vangen ze temperatuurstijgingen op door het bieden van schaduw en verkoeling. Nadien zijn bomen perfect geschikt als hernieuwbare energiebron. Binnen de Europese energienormen van 2020 speelt brandhout zelfs een belangrijke rol. In vele Europese landen wordt houtverbranding gepromoot om de klimaatdoelstellingen te halen. Zo kan de consument in Frankrijk een deel van de aankoop van een gecertificeerde houtkachel aftrekken van de personenbelasting.

Besluit: tegenwoordig is het perfect mogelijk om te verwarmen op hout zonder te vervuilen. Als je gebruik maakt van duurzaam, lokaal en gedroogd hout is het een gezonde en groene brandstof. En met een geschikte kachel met een hoog rendement, kan je de uitstoot van fijn stof zo laag mogelijk houden. Verstandig stoken is dus vooral de boodschap.

Bronnen:

- [1] LNE (2017) Stook slim! www.lne.be/stook-slim
- [2] Neiryck J., Stevens M. (2014). Hoofdstuk 19- Ecosysteemdienst regulatie van luchtkwaliteit. (INBO.R.2014.1986607). In Stevens, M. et al. (eds.), Natuurrapport - Toestand en trend van ecosystemen en ecosysteemdiensten in Vlaanderen. Technisch rapport. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2014.1988582, Brussel.
- [3] Vergelijkende analyse tussen de CO₂-uitstoot: lokaal brandhout vs brandhout afkomstig uit Oost-Europa www.lampiris.be/nl/brandhout/praktische-gids/lokaal-brandhout-vs-brandhout-oost-europa
- [4] Agoria-CIV over houtkachels: Negatief stookadvies of positief koopadvies? <https://press.agoria.be/agoria-civ-over-houtkachels-negatief-stookadvies-of-positief-koopadvies>
- [5] De emissie van fijn stof bij houtverbranding wordt sterk bepaald door de manier van verbranden <https://www.ecopower.be/milieuaspecten/test>
- [6] VMM Luchtkwaliteit in Vlaanderen luchtkwaliteit.vmm.be/info.php?&tab=pm10

cazimir
ADVOCATEN AVOCATS ATTORNEYS

President Kennedypark 13/D
8500 Kortrijk

Tel.: +32 (0)56 25 21 07

Vijfhoekstraat 40/C
1800 Vilvoorde

Tel.: +32 (0)2 255 87 00

info@cazimir.be

Cogels-Osylei 40
2600 Antwerpen

Tel.: +32 (0)3 218 51 25

NATUUR

Auteur: Jurgens Tack, Algemeen directeur Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

IPCB

In het laatste decennium heeft klimaatwijziging een belangrijke plaats gekregen in de beleidsagenda's van zowat alle landen en internationale organisaties begaan met leefmilieu en landbouw. Het was de documentaire 'An inconvenient truth' gepresenteerd door omstreden ex-vice-president van de Verenigde Staten van Amerika, Al Gore, die de problematiek definitief op de politieke agenda plaatste. Hij baseerde zich op de resultaten van een groep internationale klimaatwetenschappers die al vele jaren de nodige wetenschappelijke informatie verzamelden rond klimaatwijziging. Deze groep wetenschappers had zich verenigd in het IPCC (Intergovernmental Platform on Climate Change). Het IPCC werd al snel een begrip en kreeg in 2007 zelfs de Nobelprijs voor de Vrede.

De Nobelprijs voor de Vrede werd in 2007 toegekend aan het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) en aan Albert Arnold (Al) Gore Jr. "voor hun inspanningen bij het uitbouwen en communiceren van een grotere kennis over de door de mens geïnduceerde bijdrage aan de klimaatwijziging, en voor het leggen van de basis om maatregelen te nemen om de klimaatwijziging tegen te gaan".

Ook het verlies aan biodiversiteit is een problematiek die zich op wereldschaal manifesteert. Hier slaagden wetenschappers er evenwel veel moeilijker in om zich achter een gemeenschappelijke visie te scharen. Biodiversiteitsverlies vertoont immers, veel meer dan klimaatwijziging, lokale verschillen afhankelijk van de aanwezige soorten en habitats. Nochtans groeide de noodzaak om ook in dit domein internationaal actie te ondernemen.

Hiertoe werd op 21 april 2012 het Intergouvernementeel Platform voor Biodiversiteit en Ecosysteemdiensten (In-

tergovernmental science-policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, of kortweg het IPBES) opgericht door 94 staten. Het is een onafhankelijke intergouvernementele organisatie die ertoe dient de interface tussen wetenschap en beleid inzake biologische diversiteit en ecosysteemdiensten te versterken. Dit hoort te gebeuren met het oog op natuurbescherming en duurzaam gebruik van biodiversiteit, menselijk welzijn op lange termijn en duurzame ontwikkeling.

Het IPBES staat open voor alle lidstaten van de Verenigde Naties. De staten die

lid zijn verbinden zich ertoe het IPBES uit te bouwen als de leidinggevende intergouvernementele organisatie met betrekking tot het beoordelen van de globale biodiversiteit, haar ecosystemen en de essentiële diensten die ze aan de maatschappij leveren.

Het IPBES heeft een procedure opgezet om relevante informatie en kennis van

overheden, academische instellingen, wetenschappelijke organisaties, niet-gouvernementele organisaties en inheemse gemeenschappen te synthetiseren, te beoordelen en kritisch te evalueren. De opgezette procedure heeft de steun van zowel wetenschappers als beleidsmakers. Afhankelijk van de bestudeerde problematiek analyseert een groep van experts de bestaande informatie en kennis. De vooropgestelde procedure zorgt voor een algehele transparantie. Dit alles heeft tot doel wetenschappelijke bevindingen in te zetten bij de besluitvorming van het lokale tot het globale niveau.

IPBES ondersteunt ook het biodiversiteitsluit van tal van internationale milieuakkoorden waaronder het Biodiversiteitsverdrag (CBD), het Verdrag inzake Internationale Handel in Bedreig-

de Soorten (CITES), het Verdrag inzake Migrerende Soorten (CMS), het Verdrag inzake Moeraslanden, het UNESCO-verdrag inzake Werelderfgoed (WHC), het Verdrag inzake Genetische Rijkdommen van Planten voor Voedsel en Landbouw (ITPGR), en het Verwoestijningsverdrag (UNCCD).

Het IPBES-secretariaat is gelegen in de Duitse stad Bonn.

Landelijk Vlaanderen gaat internationaal

Om ook de Europese lidstaten een stem te geven in het IPBES-proces werd binnen Europa een gelijkaardig initiatief opgezet met het oog op het aanleveren van Europese kennis. Het EKLIPSE-project wordt financieel ondersteund door de Europese Unie en heeft tot doel IPBES te voorzien van adviezen en kennis omtrent biodiversiteit gerelateerde beleidsproblemen. Momenteel levert EKLIPSE zijn eerste rapporten af. Gelijktijdig werkt het aan een structuur en financieringsregeling op lange termijn. Ikzelf heb daarbij de rol gekregen om een groep van wetenschappers voor te zitten die een businessplan voor het Europese mechanisme moet uitwerken. Zo dragen we ook vanuit Landelijk Vlaanderen ons steentje bij aan de internationale processen rond biodiversiteit.

Foto's : IPBES algemene vergadering in januari 2015 in Bonn (Duitsland) © Allan Watt, Centre for Ecology and Hydrology

marlex
ondernemersadvocaten
www.marlex.be

Dirk Martensstraat 23 - 8200 Brugge
Tel: 050/83 20 38 - Fax: 050/83 20 36
advocatenkantoor@marlex.be

Marlex is een groeiend multinichekantoor met gespecialiseerde ondernemersadvocaten. Marlex draagt een pragmatische aanpak hoog in het vaandel zodat u concreet en doelgericht geadviseerd wordt. Het team 'Overheid en Omgeving' binnen Marlex beschikt over de nodige specialisatie en kennis om u bij te staan en te begeleiden in alle facetten van het complexe omgevingsrecht:

- Ruimtelijke ordening, stedenbouw en milieurecht
- Bodemrecht
- Onteigeningen
- Overheidsopdrachten
- Agrarisch recht
- Hernieuwbare energie
- ...

BOSBOUW

Auteur: Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

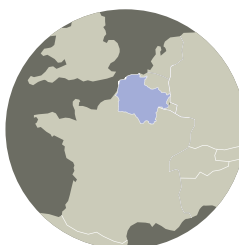
Vlaanderen
verbeelding werkt

Interreg voor bos

APB-NB diende samen met in totaal een 30-tal andere partners vorig jaar een Interreg-project in om op zoek te gaan naar een aantal oplossingen voor actuele problemen in de bos- en houtsector. Het Interreg is intussen goedgekeurd door Europa en bestaat uit 4 deelprojecten (Forêt Pro Bos, FormaWood, ProFilWood en Trans Agro Forest), overkoepeld door het koepelproject FeelWood (die de coördinatie tussen de 4 deelprojecten Interregprojecten regelt). APB-NB is zelf actief in Forêt Pro Bos en vervult een sturende rol in het koepelproject.

62.000 km²
10.800.000 habitants/inwoners

De basisproblematiek

Sinds enkele jaren maken de actoren van de houtindustrie, die hun activiteiten steeds maar zien afnemen, zich grote zorgen over hun voortbestaan. De oorzaken van deze achteruitgang in de sector zijn divers en o.m. te verklaren

door de toenemende natuurbeschermingswetgeving. Buiten onderhoud van het bos en het herstel – dat weliswaar legitiem verantwoord is vanuit ecologisch oogpunt – worden bospercelen met belangrijk productiepotentieel steeds minder beheerd door gebrek aan technische kennis, marktkennis of kennis van de belangrijkste ‘intermediairen’ in de bos- en houtsector, of nog, simpelweg door gebrek aan tijd. Daarenboven wordt het fenomeen versterkt door de versnippering van (eigenaren van) bospercelen waardoor het beheer moeilijker en minder rendabel wordt.

De eigenaren, vooral van kleinere percelen, hebben steeds minder belangstelling voor het beheer van hun bossen. Bijgevolg is er een gebrek aan bosverjonging die op de middellange termijn het houtaanbod in de sector hypothekeert.

Vele gebruikers zien moeilijk nog het multifunctionele karakter van het bos. Ze kunnen houtproductie moeilijk associëren met andere doelstellingen, zoals het behoud van biodiversiteit of toerisme. Daarom wil het Interreg (in samenwerking tussen Frankrijk, Wallonië en Vlaanderen) de bossector hervvaloriseren en dynamiseren. En dit door te focussen op de korte keten binnen het grensoverschrijdend geografisch gebied dat zich uitstrekt over het noorden van Frankrijk en westelijk Wallonië en Vlaanderen. Het project is bijzonder omdat het juist de bos- en houtsector in zijn geheel meeneemt, van productie tot houtverwerking en -bewerking.

Forêt Pro Bos

Het Interreg Forêt Pro Bos richt zich op de houtproductie in zowel grote als kleine, versnipperde privé-bossen. De thema's die binnen Forêt Pro Bos worden aangepakt zijn:

- Het verbeteren van de evaluatie van de diensten in de bos- en houtsector en op het niveau van bosverjonging.
- Het bij eigenaar promoten van herbebossing op bestaande en bebossen op nieuwe percelen.
- Het verbeteren van de toegang tot percelen, voornamelijk voor boswerkzaamheden.
- Het helpen van ‘kleine’ eigenaars bij het optimaliseren van bosbeheer.
- Het bekendmaken van de houtindustrie en de multifunctionaliteit van het bos promoten.
- Het sensibiliseren van inwoners en politiek over het economisch belang van de lokale houtketen, naast het ecologische en sociale belang.

FormaWood

Het FormaWood-project wil bedrijven en vakmensen uit de houtbouwindustrie ondersteunen. Houtbouw wordt algemeen beschouwd als een sector waarin extra werkgelegenheid kan worden gecreëerd en waarin met succes een antwoord wordt geformuleerd op essentiële economische en ecologische uitdagingen.

In die context willen de FormaWood-projectpartners tools ontwikkelen en omstandigheden creëren die vakmensen meer vertrouwd maken met de technische aspecten van het gebruik van hout als bouw materiaal. Het project werd opgestart omdat bedrijven uit de sector unaniem tot de vaststelling kwamen dat het vormingsaanbod (zowel in België als in Frankrijk) erg versnipperd was en nauwelijks rekening hield met de

realiteiten van het beroep. Daardoor werd de houdbaarheid van projecten in hout in vraag gesteld, net als de ontwikkelingen in en de duurzaamheid van de houtbouw. Daarom werken de projectpartners een allesomvattend opleidingsprogramma uit met aandacht voor de steeds terugkerende problemen binnen de houtbouw, om de verstoring van het evenwicht tussen het aanbod en de vraag naar vorming te verhelpen en bedrijven en vakmensen binnen de houtbouw voor de toekomst te bestendigen.

ProFilWood

ProFilWood pakt de Franco-Belgische problematiek van de valorisatie van lokale houtsoorten, en vooral de hardhoutsoorten, aan. De traditionele klanten in deze sector, de mogelijkheden en het gebruik van deze houtsoorten zijn aanzienlijk gedaald ten gunste van geïmporteerd hout.

De bouwsector blijft een belangrijke motor voor de gehele houtkolom. Het project beoogt daarom het creëren van opportuniteiten en mogelijkheden voor de regionale soorten op de markt en afzetkanalen. Daarom zal men binnen ProFilWood de houtverwerkende bedrijven begeleiden bij hun technische problemen door middel van steun voor innovatie, onderzoek, ontwikkeling, steun voor de oprichting van productkarakteristieke testen en het creëren van connecties, alsook steun voor technische en

normatieve opvolging.

Trans Agro Forest

Het Interreg Trans Agro Forest zal agroforestry opnieuw gaan promoten in de projectregio. Agroforestry is een van de oplossingen (die ook in het verleden al toegepast werd) voor bodemerosie en grondwaterverontreiniging die veroorzaakt worden door intensieve landbouw. Belangrijk binnen het Interreg-project is dat het agroforestry-systeem compatibel moet zijn met de actuele mechanisatie in de landbouw.

Om dit doel te bereiken, zal men naast landbouwers en landbouwtechnici ook het grote publiek informeren over de mogelijkheden van agroforestry en wat een dergelijke evolutie betekent. Hiervoor zal een netwerk van pilootboerderijen opgezet worden om de communicatieactiviteiten in het kader van dit project van informatie te voorzien. Er zullen opleidingen georganiseerd worden. Ter ondersteuning van deze werkzaamheden zullen er specifieke tools voorzien worden, zoals een prijslijst, een lijst van relevante agrobosbouwmodellen, een geheel aan argumenten, een adreslijst van vakmensen uit de sector...

Met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

LANDELIJK WONEN VERKOOP AGRARISCH VASTGOED

- > De gespecialiseerde makelaar mbt hoeses en gronden in buitengebied.
- > Deskundige begeleiding bij verkoop van uw hoeve of aankoop van uw droomlocatie.

Op zoek of te koop, contacteer ons: **DANNY DE PAUW** 0475 55 58 34
JO MULLIE 0477 52 57 82

A | G | R | O
V A S T G O E D bvba
www.agrovastgoed.be

www.wavekarting.com

TEL: 058 23 14 75 - info@wavekarting.com

INCENTIVES
TEAMBUILDING
BEZOEK DE
ZEEHONDJES!

Bestuur zelf een motorboot
en vaar op de Noordzee!

Verken de kust met
onze luxe motorboten

www.knokkeboat.be
info@knokkeboat.be

Nieuwe structuur Limburgse bosgroepen

Tijdens de contactdag van 2016, de jaarlijkse ledenvergadering van de Limburgse Bosgroepen, werd besloten om de 5 bestaande bosgroepen in een nieuwe juridische structuur te gieten. Be-doeling van deze nieuwe structuur is om de aansprakelijkheden en financiën op Limburgs niveau samen te voegen en het bestuur van de organisatie te verbeteren waar mogelijk. Op 15 december 2016 werd dan ook de nieuwe vzw 'Bosgroep Limburg' opgericht.

De eigenheid van de regionale groepen blijft echter behouden en er verandert niets aan de opdracht van de bosgroep: deze blijft privé boscijgenars met raad en daad bijstaan bij het beheer van

hun bossen. Daarnaast wordt nog meer ingezet op samenwerking rond bepaalde projecten en ondersteuning bij openbaar bosbeheer.

De vzw Bosgroep Limburg wordt be-stuurd door maximum 16 bestuurders: de provincie Limburg en drie effectieve leden uit elke huidige Bosgroep. Elke ex-raad van bestuur heeft drie kandi-daat-bestuurders afgevaardigd om hun regio te vertegenwoordigen.

Voorzitter is de heer Ludwig Vandenhove, provinciaal gedeputeerde; ondervoorzit-ters zijn de heren Guy Coolens en Claude de Villenfagne, privé bosbeheerders.

Auteur: Guy Coolens

CETA op 15 februari goedgekeurd in Straatburg

Het Europees parlement keurde het vrijhandelsverdrag met Canada goed. Het verdrag liep wat vertraging op door o.a. het verzet van het Waals parlement. Het Comprehensive Economic and Trade Agreement zal 12 miljard opbrengen door o.a.:

- Afschaffing meeste douanerechten. Door afschaffen van invoertaks, worden producten goedkoper. Ingevoerde producten zullen wel aan de Europese regels moeten voldoen.
- Soepelere invoerquota, waarbij bv. meer kaas en varkensvlees in- en uitgevoerd kan worden.

- De wet op overheidsopdrachten zorgt ervoor dat bedrijven meer kunnen meedingen naar opdrachten aan de andere kant van de oceaan.
- 145 producten worden geografisch beschermd. De parma-ham in Canada gemaakt, mag niet meer als parma verkocht worden in Canada.
- De invoer van arbitragerechten, die geschillen tussen bedrijven en overheden moeten oplossen en omstreden is wegens de vrees dat multinationals bevoordeeld worden.

Het akkoord moet nu door alle landen (en gewesten) geratificeerd worden, alvorens het in uitvoering kan gaan.

RUP Tappelbeek en RUP Bouvelo

De Vlaamse Regering keurde onlangs 2 RUP's in het kader van AGNAS (Afbakening Gebieden van Natuurlijke en Agrarische Structuur) goed. Deze zijn in openbaar onderzoek van 21 februari t.e.m. 21 april 2017. De documenten zijn te op te vragen bij de betrokken gemeentes. Het gaat om volgende RUP's: Vallei van de Tappelbeek: Ranst en Zandhoven
Landbouw-, natuur- en bosgebieden Bouvelobos, Hemsrode en steilrand van Moregem: Anzegem, Oudenaarde en Wortegem-Petegem.

EU ActiePlan vogel- en habitatrichtlijn

De recente grootschalige evaluatie van de Europese vogel- en habitatrichtlijn concludeerde dat de richtlijnen zelf wel goed zijn, maar de uitvoering problemen ondervindt. Er is onvoldoende management en gebrek aan adequate investeringen. Daarenboven zijn er onnodige administratieve rompslomp die vertraging meebrengt en moet er meer coherentie komen met andere beleidsdomeinen zoals energie en landbouw. De Europese Commissie zou daarom een ActiePlan ontwikkelen om die tekortkomingen weg te werken.

Landbouw gebruikt minder energie

Vanaf 2010 is de landbouw door warmte-krachtkoppelingsinstallaties en zonnepanelen een nettoproducent van elektriciteit geworden. De sector produceerde in 2014 door de WKK-installaties in eigen beheer netto 6.678 terajoule elektriciteit. Aardgas is de belangrijkste energiedrager in de land- en tuinbouw. Het aandeel ervan steeg van 21% in 2007 naar 57% in 2014. Het aandeel stookolie, LPG en benzine daalde in dezelfde periode lichtjes van 39% naar 34%, terwijl biomassa groeide naar 14%. Zware stookolie en steenkool houden nog maar enkele percentjes over. Voor een volledig overzicht: www.vlaanderen.be/landbouw/studies.

Bron: Departement Landbouw & Visserij

De omgevingsvergunning

De vroegere stedenbouwkundige vergunning, verkavelingsvergunning en milieuvergunning werden met het decreet van 3 februari 2017 'houdende de nadere regels tot implementatie van de omgevingsvergunning' samengevoegd tot de omgevingsvergunning. Enkel de gemeenten Dilsen-Stokkem, Herstappe, Langemark-Poelkapelle en Staden, de provincies en het Vlaams gewest passen de omgevingsvergunning reeds toe. De andere gemeenten hebben uitstel gevraagd tot 1 juli 2017. De omgevingsvergunning vereenvoudigt de procedure tot een 'gewone procedure' en een 'vereenvoudigde procedure' (de laatste met nog één openbaar onderzoek).

Oprichting beleidsdomein Omgeving

De bestaande beleidsdomeinen LNE (Leefmilieu, Natuur en Energie) en RV (Ruimte Vlaanderen) worden samen omgedoopt tot één beleidsdomein: Omgeving. Daartoe zal het departement LNE in praktijk worden overgeheveld naar het departement RV. Ook de adviesraden Mina en SALV zullen tegen eind 2017 omgevormd worden tot één Omgevingsraad.

Vlaamse planschaderegeling niet in overeenstemming met Grondwet

Volgens de Vlaamse codex Ruimtelijke Ordening (RO) moet de overheid bij bestemmingswijziging van bouwgrond of industrie naar niet-harde bestemming 80% van het waardeverlies compenseren. Deze is daarenboven beperkt tot max. 50m van de uitgeruste weg. Het Grondwettelijk Hof stelde recent dat die laatste regel in strijd is met de Grondwet voor wat betreft industriegebied en daar het eigendomsrecht onevenredig aantast (zie Europees mensenrechtenverdrag). De verklaring zou te vinden zijn in het feit dat woongebied meestal niet dieper dan 50m wordt gebouwd, maar voor industrie wel. Het directe gevolg van dit arrest is dat de codex RO zal moeten worden aangepast.

Algemene Ledenvergadering Landelijk Vlaanderen 2017

Vrijdag 23 juni 2017 in de Abdij van Kortenbergh

Met mogelijkheden tot bezoek aan het park van kasteeldomein de Merode in Everberg en het golfterrein van landgoed Wilder te Kampenhout.

GRIZZLY 700

Harde werkers weten waarom...

De Grizzly 700 biedt u tal van voordelen : een krachtige motor met een beresterk koppel om zware lasten te trekken, z'n ophanging en bodembeschermplaat zorgen voor extreem goede terreinkwaliteiten. En dit alles met legendarische Yamaha kwaliteit!

U zoekt een ideale compagnon voor het zware werk?

Ga snel langs bij één van onze gespecialiseerde dealers!

Cresens Luc NV	Mannenbergh 192	3272 Messelbroek	TEL: 013/771566
Hoydonckx	Hannuitsesteenweg 399	3401 Landen	TEL: 011/882041
VF Motors	Weg naar Helchteren 35	3670 Meeuwen	TEL: 011/791159
Tim's Garage	Klokkenhofstraat 8a	3720 Kortesseem	TEL: 0478/700255
Microtractors	Hasseltsesteenweg 137	3800 Sint-Truiden	TEL: 011/746671
Motorcenter Schiettecatte	P. Benoitstraat 8	8570 Vichte	TEL: 056/776877
W & F Malengier	Nonnebossenstraat 25	8980 Zonnebeke	TEL: 057/466529
Etn. Jurgen Beel	Waregemseweg 75	9790 Wortegem	TEL: 056/689072
De Liège Quads	Gaversesteenweg 331 B	9820 Merelbeke	TEL: 0496/643905
Kripajet Racing	Industrielaan 14	9990 Maldegem	TEL: 0477/477563

www.yamaha-motor.be

